

Kl. 09.00 – 11.50
16.00 – 16.13

1 § Aktuell debatt om polisens situation med anledning av Göteborgskommitténs rapport

*Aktuell debatt
om polisens situation
med anledning av
Göteborgskommitténs
rapport*

Anf. 1 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman, kolleger, justitieministern och åhörare! I dag har vi en mycket viktig debatt. Den handlar om ett brustet förtroende. Förtroende är något som i en rättsstat måste finnas mellan statens yttersta maktutövning i form av poliser och medborgare i allmänhet. Det är ett förtroende som sedan flera år tydligt har börjat krackelera.

Göteborgskommitténs betänkande har med en förvånansvärd precision pekat på de omfattande problem som svensk polis brottas med. Det är problem som manifesterades vid förberedelserna och genomförandet av insatserna vid stora demonstrationer under Sveriges ordförandeskap i EU. Det är insatser som har satt djupa spår hos enskilda poliser som hade en nästintill omänsklig uppgift att fylla, och det är insatser som oacceptabelt har kränkt enskilda människor som med sin fulla rätt bara ville demonstrera mot EU, globalisering eller marknadsekonomi.

Med lite självvrannsakan kan jag medge att jag själv inte förrän genom betänkandet insett omfattningen av inkompetensen från ledande polishåll vid insatserna. Detta doldes alltför väl av en medielogik för rök, eld, gatstenar och maskerade våldsålskare.

Effekterna blev att demokratiskt valda företrädare inte fullt ut kunde genomföra planerade möten. Göteborgs innerstad blev ett slagfält med omfattande rättsförluster för enskilda personer. Alla förlorade.

Debatten i dag ska handla om polisens brister när det gäller att förebygga och bekämpa allvarliga ordningsstörningar. Debatten gäller således de grundläggande strukturproblem som finns hos svensk polis. Debatten måste handla om det avgörande politiska ansvaret för den rådande situationen. Jag kommer att lyssna mycket uppmärksamt på Thomas Bodström.

Anf. 2 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag får börja med att gratulera Johan Pehrson, eftersom han blev pappa förra veckan. Jag vill också tacka Johan Pehrson för att han har tagit initiativ till den här debatten därför att den är så oerhört viktig. Detta är ju något konstruktivt i jämförelse med allt elände som vi har fått se och som vi har diskuterat.

Det handlar om det som hände i Göteborg, om alla de människor, poliser och demonstranter, som blev skadade, om alla butiksägare som fick sina affärer förstörda och om alla de göteborgare som bjöd till fest och som svar fick en sönderslagen aveny. Men det gäller ändå att se något konstruktivt. Därför är det jätteviktigt att vi diskuterar de här sakerna.

Göteborgskommittén tillkom på regeringens initiativ men också, vill jag understryka, i samråd med övriga partier – det här gjorde vi tillsammans. Göteborgskommittén har lagt fram en mycket bra rapport. Väldigt mycket av vad som hände har kunnat lyftas fram. Många frågor har fått svar. Kommittén har också konstaterat att det finns fog för att rikta allvarlig kritik mot polisledningen i Västra Götaland och också mot Rikspolisstyrelsen. När det gäller mycket av kritiken mot Rikspolisstyrelsen har arbete redan påbörjats.

Det handlar om nationell samordning. Där kan man konstatera att det måste bli mycket bättre när det gäller utrustning, utbildning och mycket annat. Men en del har alltså redan påbörjats. Vi kan som exempel ta att det sedan den 1 januari är en gemensam samordning när det gäller gränskontrollen.

Kommittén har, som sagt, gjort ett mycket bra arbete. Det tror jag att de allra flesta håller med om. Ändå har det kommit upp diskussioner. Man har undrat varför inte enskilda personer och organisationer har kartlagts. Och från några håll har man fört fram frågan om det inte ska vara en kommission när det gäller det rättsliga efterspelet.

Jag vill först säga att det inte är en statlig utrednings uppgift att kartlägga enskilda personer. Det är rättsväsendets uppgift, om dessa personer gör fel och begår brott. Vi kan inte ha statliga utredningar om enskilda personer, hur olämpligt de än uppträder. Vi kan heller inte ha kommissioner där politiker ska granska domstolar.

Jag tror att alla vi politiker någon gång har tyckt att en domstol borde ha dömt på ett annorlunda sätt, men vi måste respektera detta. Vi kan inte ha något slags kvasisjälvständighet när det gäller domstolar. Det som är grunden i en rättsstat är självständiga domstolar, och så fungerar det i en demokrati. I diktaturer granskar politiker domstolar och säger: Så där ska ni inte döma utan ni ska i stället döma så här.

Men det finns en sak som jag ändå tycker är viktig som vi, regeringen och samarbetspartierna, har kommit överens om, som också finns med i Göteborgskommitténs betänkande. Det handlar om det som nämns i slutet. Man tar upp ett antal händelser under de senaste decennierna. Det är till exempel mordet på Olof Palme, Berglings flykt, Stureplansmorden, Malexanderhändelsen och Göteborgskommittén. Man talar om att strukturella misstag kan ha begåtts. Det tycker vi är viktigt att gå vidare med. Därför kommer vi att tillsätta en utredning som tittar just på det strukturella sambandet. Det är inte tal om att göra någon ny stor Göteborgsutredning. Det skulle lamslå det arbete som nu pågår, men vi tycker att det som lyfts fram är så viktigt att vi kommer att se närmare på det.

Annars är det, som sagt, väldigt viktigt att vi fortsätter att se framåt. Göteborgskommittén får inte ses som en slutpunkt, utan vi måste tvärtom fortsätta med det arbete som redan har påbörjats. Vi måste fortsätta att vidta de åtgärder som behövs för att polisen ska kunna få ännu bättre möjligheter och för att det ska bli en ännu bättre polis.

Det finns ett enda lagförslag i kommitténs betänkande. Det gäller maskeringsförbudet. Det kommer på sedvanligt sätt att remitteras. Remissinstanserna får säga sitt, och sedan kommer den diskussionen att fortsätta.

Men det finns också annat, ett reformarbete som pågår, som är viktigt att lyfta fram i en sådan här debatt. Tillsynsutredningen har blivit mer aktuell i samband med Göteborgskravallerna, men den påbörjades före det som skedde i juni 2001. Det handlar om vilket system man ska ha när poliser själva misstänks för brott. Vi har ju den ordningen att det är särskilda enheter, och självklart inte kolleger som utreder kolleger. Men ändå uppstår det många gånger diskussioner när poliser är misstänkta för brott och det inte leder till åtal eller om det blir en frikännande dom. Detta är inte bra, precis som Johan Pehrson säger. Det är så viktigt med ett förtroende för rättsväsendet. Det räcker inte med att det fungerar. Därför pågår nu ett arbete, en parlamentarisk utredning, för att man ska se om det finns ett annat system som kan ersätta det här. Förslaget kommer i maj, men det är viktigt att lyfta fram detta när man just talar om förtroendet för rättsväsendet. Därmed är det inte sagt att det system som finns nu inte skulle fungera, men i och med alla de diskussioner som pågår är det viktigt att se om det kan finnas ett ännu bättre system.

Kommunikationen har diskuterats mycket. Det arbete som har pågått på Näringsdepartementet och som handlar om mycket mera än polisen – det handlar om räddningstjänst, militär och tull – kom, som ni vet, fram med ett förslag för ett par veckor sedan om ett heltäckande kommunikationssystem. Detta arbete måste gå vidare på Näringsdepartementet, och det gör det.

Vi har också frågan om polisens arbetsuppgifter. I dag har polisen ansvar för en rad olika uppgifter som jag knappast tror att några som börjar på polisutbildningen tror att de ska syssla med när de blir poliser. Det finns uppdrag som att ha ansvar för bortsprungna hundar, ge personer tillstånd för olika saker, ha hand om täckning av gruvhål och hittegodsavdelningar. Arbetet med detta har pågått under lång tid och är nu inne i sin slutfas. Polisen ska ägna sig åt det som polisen är tänkt att ägna sig åt, nämligen att bekämpa och förebygga brott.

Polisens arbetsmetoder måste utvecklas. Detta har också påbörjats. Det får inte finnas någon tveksamhet, varken hos polisen eller hos allmänheten, om vad polisen får göra i olika situationer. Vi talar om brottsprovokation och bevisprovokation. Det är mycket viktigt att det är skarpa gränser så att en polis vet exakt hur man ska göra.

Det är viktigt att vi följer den utveckling som sker på andra områden och som också påverkar polisens arbete. Det gäller till exempel den brottslighet som nu sker via Internet och som gör att just dessa frågor får en annan aktualitet och en annan vinkling. Det kommer upp frågor som infiltration och annat. Det är viktigt för polisen och allmänheten att vi får skarpa och tydliga gränser för polisens arbetsmetoder.

Det är viktigt att vi får flera poliser. Sedan vi öppnade en polisutbildning i Umeå 2000 och i Växjö 2001 börjar vi se resultat. För tredje året i rad ökar antalet poliser. Den som påstår något annat har direkt fel. Det ökar, och det kommer att fortsätta att öka. Vi har som ett första mål att det vid utgången av 2004 ska finnas bortåt 17 000 poliser i Sverige. Det

Prot. 2002/03:52
5 februari

*Aktuell debatt
om polisens situation
med anledning av
Göteborgskommitténs
rapport*

har gått från ungefär 16 000 till 17 000 på några år. Så här långt ser det ut att kunna lyckas. Redan nästa sommar börjar vi närma oss 17 000.

Med de 4 000 som ska utbildas är det naturligtvis också viktigt att det tillförs ytterligare resurser. Arbetet med detta pågår. De som säger att det kommer att behövas ytterligare resurser har alldeles rätt. Det är självklart. Om man ska utbilda 4 000 nya poliser under denna mandatperiod kostar det pengar. Arbetet pågår och kommer att presenteras i vårpropositionen i april.

Fru talman! Det som hände i Göteborg var ett slag mot demokratin. Det får aldrig hända igen. Vi ska dra lärdom av det och se framåt. Vi ska fortsätta arbetet med en samordning utan att det blir en nationell polis. Det ska bli en nationell samordning. Vi ska fortsätta det omfattande reformarbete som pågår inom polisen, och vi ska fortsätta den satsning på polisen och rättsväsendet som också pågår.

Det finns saker som är djupt oroande. Alldeles för få brott klaras upp. Men jag vill ändå säga att vi har mycket duktiga poliser i Sverige i allmänhet. Vi har en bra polis, men självklart kan polisen liksom allt annat i samhället bli ännu bättre. Arbetet med detta måste hela tiden fortsätta.

Anf. 3 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Kommittén har presenterat ett omfattande underlag. I flera delar innebär det en upprättelse för enskilda poliser som får svart på vitt – milt uttryckt – att de hade bristande stöd från sin polisledning vid genomförandet av insatserna. Likväl är det ett erkännande av att många, inte minst ungdomar, behandlats felaktigt och i ett flertal fall direkt kränkande under vissa insatser.

Men det måste sägas att det till viss del är väl överslättande skrivningar i betänkandet vad avser ansvaret för dem som arrangerade demonstrationerna. Det gäller framför allt den övergripande aktionsgruppen. Flera av de så kallade autonoma nätverken redovisade helt öppet sitt intresse: ju våldsammare det blir desto bättre. Man kan aldrig komma ifrån ansvaret för var och en som begick brott under dessa demonstrationer.

Polisens påstådda konfrontationsstrategi är till största delen ett tanke-spöke hos vissa utomparlamentariska grupper och för den delen en och annan ledamot av Sveriges riksdag. Alltför uppenbart skedde dock konfrontationer. Säkert har enskilda poliser skämt ut sig med tillmälen. Individer har också blivit kränkta till följd av bristande planering och brister i ledningen. Deras frihet har blivit kränkt på ett oproportionellt sätt. Deras demonstrationsfrihet har till och med i vissa fall inskränkts eller satts ur spel.

Men detta är ingen strategi. Det rör sig om en eskalerande händelseutveckling, där kontrollen gick över styr. Ansvaret ska dock utkrävas hos polisen.

Betänkandet berör i sina sidospår frågan om vattenkanoner, pansarfordon eller maskeringsförbud. Det avgörande budskapet är dock att polisen har stora problem. Ingvar Carlsson har satt på pränt det som jag och andra kolleger i riksdagen får höra nästan var dag när vi rör oss i Polis-Sverige. Det som hände i framför allt Malmö och Göteborg är inga enstaka misslyckanden av stora mått. Det är ett strukturellt pågående problem inom polisen som pågår var dag med rättsförluster som följd. Någon måste ta ansvar för dessa problem. Polisen måste reformeras. Frå-

gan är hur mycket och hur. Det är svårt att skapa sig en total överblick över läget. Oenigheten är stor om vad problemen beror på. Några säger: mera pengar. Det ligger en hel del i detta. Andra säger: mindre pengar – man kan inte ge mer pengar till en sjuk organisation.

Den nuvarande och den föregående rikspolischefen träter på öppen debattplats om vems felen är. Då är det inte konstigt att man i betänkan- det kan läsa om de nästintill parodiska förberedelserna. Det ges nästan humoristiska redogörelser för interiörerna vid berörda poliser vid förbe- redelserna. Det fanns tydligen även två läger för de operativa poliserna. Företrädare för Säpo redovisar för kommittén att det mest var bråk under åtta månader. Inför genomförandet av insatserna fick inte chefen för Rikskriminalpolisen tillträde till ledningscentralen. Man verkade inte vilja berätta hur man lade upp taktiken eller hur man planerade resursät- gången. Detta är häpnadsväckande.

Vad är det för ledarskap? Funderar inte regeringen på att specialdes- tinera ett och annat bidrag till lite chefsutbildning åt de allra högsta che- ferna? Det ser verkligen ut att behövas.

Polisen är ingen vanlig organisation. Det är uppenbart för de flesta. Det går aldrig att bortse från de ekonomiska förutsättningarna. Det be- hövs mer resurser till polisen. Vid internationella jämförelser är de väl- digt små. Jag tror att det behöver tillföras mer. Men det handlar inte bara om pengar. Det handlar också om hur vi använder resurserna och var ansvaret för att få fram fler poliser ligger.

Ta bara det faktum att våra kommuner satsar hundratals miljoner på kommunala vaktbolag! Det är vad som återstår för dem när de ska ge- nomföra det lokala brottsförebyggande arbete som justitieministern ofta framhåller som väldigt föredömligt. Men man kan inte bara sitta ett gäng i en kommun och äta mazariner och fundera på vad man ska göra. Det behövs också poliser på plats för att ha ett rejält brottsförebyggande ar- bete.

Jag tycker också att vi måste lyfta fram frågan om kommunikationer- na. Thomas Bodström säger att vi har diskuterat det. Det är väl ett *un- derstatement* utan dess like. Det har varit en evinnerlig långbänk där regeringen och ingen annan har något ansvar för att människor inom polisen inte kan kommunicera vid svåra insatser. På kvällen den 15 juni var det 700 poliser som inte fick någon ordergivning över radion. De fick prata i mobiltelefon. Det är häpnadsväckande.

Frågan om bristande ledarskap är allvarlig. Det saknas samsyn vad gäller villkoren vid kommenderingarna. Det saknas utbildning. Det sak- nas gemensamma förutsättningar för utrustning. Det ska väl inte vara så att poliser åker ned till Göteborg och tömmer Stadium på fotbollsben- skydd för att kunna vara skyddade vid svåra insatser? Taktikprojekt be- driver man nu. Det fanns uppenbart inte när det behövdes. Sent ska syn- daren vakna.

Jag tycker att det finns ett stort ansvar. Vi vet att Rikspolisstyrelsen inte tog det ansvar de är ålagda och den skyldighet de har. Regeringen kunde också ha gått in. Regeringen har möjligheter att gå in och säga att de ska ta ett mer operativt ansvar. Det hade kanske varit lämpligt vid den största polisinsatsen i Sverige någonsin.

Jag har ett krav på Thomas Bodström. Han berättade att dessa svåra problem nu ska utredas. Jag hoppas att det blir en bred utredning. Det

Prot. 2002/03:52
5 februari

*Aktuell debatt
om polisens situation
med anledning av
Göteborgskommitténs
rapport*

räcker inte att nuvarande och tidigare ministrar i socialdemokratiska regeringar sköter dessa utredningar.
(Applåder)

Anf. 4 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Ingen kedja är starkare än den svagaste länken. När det gällde planeringen och genomförandet av polisens insatser i samband med Göteborgsmötet är det uppenbarligen mer än en länk som inte har hållit måttet. Men det är tråkigt och orättvist att polisen som yrkeskår får kritik för detta. Ansvar måste läggas på rätt nivå, och ytterst är det regeringen som har ansvar för verksamheten.

Ansvar för upploppen och stenkastningen måste också läggas på dem som ägnade sig åt detta. 2 500 poliser, eller vad det var, från hela landet hade ju inte kommenderats till Göteborg för att bråka utan för att skydda yttrandefriheten, demonstrationerna och det viktiga EU-mötet. Det som brast när det gällde planering och genomförande måste man naturligtvis rätta till, och där har justitieministern ett viktigt ansvar.

De mest allvarliga bekymren för polisen i dag är dock att det inte finns tillräckligt många poliser att anställa – även om utbildningen ökar – och att polismyndigheterna inte har de pengar man behöver för att klara verksamheten på ett rimligt sätt. Göteborgsutredningen ändrar inte i något avseende på den bedömningen.

Jag tror inte heller att man kan rätta till problemen med vare sig utredningar eller stora omorganisationer ensidigt. Varken en centralisering eller en kommunalisering ger fler poliser eller mer pengar. Det är närmast patetiskt när socialdemokratiska rikspolischefer av olika årgångar börjar bråka på debattsidorna om än den ena, än den andra organisationslösningen. Jag tycker att man sticker huvudet i sanden och skjuter ansvaret och problemen ifrån sig.

Naturligtvis måste polisen utvecklas. Jag vågar också påstå – det kanske är ovanligt i kammaren, men jag gör det i alla fall – att det händer och har hänt väldigt mycket. De som arbetar inom polisen känner varken igen sig i regeringens skönsmålningar eller i kvällspressens skrönor. Dessutom är verksamheten mycket mångfasetterad och ska så vara. Det är stora skillnader mellan olika distrikt och olika verksamhetsgrenar. Men ska man generalisera, vilket debattiden här i kammaren kräver, kan man säga att effektiviteten har ökat, att metodutvecklingen är uppenbar inom flera områden och att polisen, trots de stora bekymmer man har, har tagit itu med flera utmaningar.

Brottsligheten är väldigt kreativ och gränsöverskridande, och det är också polisens arbete i dag på många sätt. Men det räcker inte. Våldsbrotten är många, narkotika- och drogkriminalitet växer, kriminaliteten kryper ned i åldrarna och så vidare. Medborgarna har rätt att begära att staten bättre än i dag förebygger och ingriper mot brottsligheten, och då krävs det tillräckliga resurser.

Vi moderater har krävt mer än 700 miljoner kronor mer till polisen i år än vad man fått. Jag vågar påstå att det inte var i överkant. Med den åldersstruktur och de olika förutsättningar som gäller i distrikten behöver man till exempel mer och bättre utbildning på olika nivåer. Detta har vi lagt fram förslag om i vår polismotion. Men det krävs också utrustning och mycket annat som har med budgeten att göra.

I Stockholms city, där vi håller denna debatt, ska polisen spara 6 miljoner kronor i år, förmodligen mer eftersom vi inte riktigt vet hur lönekostnaderna kommer att utvecklas. Men uppgifterna blir ju inte färre eller enklare. Förra året begicks 9 526 våldsbrott bara här, enligt polisens statistik. Antalet narkotikabrott var 3 357, en ökning med 26 %. Det ska sägas att detta med ökningen av narkotikabrottsligheten delvis beror på att polisen i city gjorde särskilda insatser mot narkotikabrott förra året. Siffran visar dock att det är en väldigt omfattande brottslighet man har att hantera.

Länspolisen i huvudstadsregionen lägger nu ned det projekt kring *trafficking* som har pågått några månader. Kvar blir i Stockholms city två poliser som ska ägna sig åt prostitution och sexbrott över huvud taget. Det rimmar inte alls med den bild som regeringen brukar måla upp av hur man prioriterar de här frågorna. Men faktum kvarstår: Det är två personer som är särskilt avdelade för detta arbete.

Minst lika illa, fast på andra vis, är det utanför storstäderna. Hos till exempel närspolisen i Sveg, där de inte är många, kan de inte hantera alkoholtesten längre. Den moderna apparat som finns på stationen har de inte råd att serva, så de måste anlita den bristfälliga vården när de får tag i rattfyllerister – och att dessa inte är få vet vi.

Så här ser det ut överallt. Det går inte att e-mejla till polisen eftersom man inte har råd att utveckla systemet. Radiokommunikationerna fungerar inte. Så här skulle jag kunna fortsätta väldigt länge.

Vi moderater är väldigt bekymrade över den här utvecklingen. Vi har i vår polismotion lagt fram förslag om mer resurser, och vi kommer att fortsätta med det. Det är säkert så att man behöver utreda ett och annat, och det finns en hel del punkter i Göteborgskommitténs förslag där vi kan rätta till saker. Men jag tror inte man ska lura sig med att tro att det går att förbättra och få ordning på denna verksamhet med mindre än att justitieministern nu gör allvar av sina löften här i kammaren och verkligen substantiellt återkommer i vårpropositionen med resurser för att klara ett nytt radiokommunikationssystem, för att kunna anställa de poliser som utbildas och för att kunna utveckla verksamheten på ett bra sätt. Det är nödvändigt för att polisverksamheten ska kunna utvecklas på det sätt som jag tror att alla i kammaren egentligen önskar.
(Applåder)

Anf. 5 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! I Göteborgskommitténs betänkande har en stark kritik förts fram angående polisens organisation och insatser vid EU-toppmötet. Problemen som uppstått är i hög grad kopplade till ledningsfrågor. Kommittén pekar på att det har funnits allvarliga brister framför allt på ledningsnivå och säger vidare att man dessutom har konstaterat allvarliga brister när det gäller svenska polismäns utbildning för att kunna ingripa mot folkmassa. Enligt kommittén har många poliser bland annat svårt att förstå ordergivning och att kommunicera med varandra eftersom det vid polismyndigheterna inte finns något gemensamt språk eller någon gemensam modell för ingripande mot folksamlingar.

Detta är naturligtvis allvarligt och angeläget att debattera. Det är därför vi har den här debatten i dag. Rikspolischefen och före detta rikspolischefen debatterar detta i medierna. Men vems är egentligen ansvaret?

Det finns olika synpunkter på varför bristen på ledarskap blev så tydlig i Göteborgshändelsen. Jag menar att bristen på starkt ledarskap framför allt beror på att det under flera år inte har funnits central utbildning för chefer på olika nivåer inom polisorganisationen. Kunskapsöverföring mellan chefer på olika nivåer i myndigheterna är nödvändigt för att vi ska kunna möta framtidens behov. Samordning och fungerande kommunikationssystem saknades också under Göteborgsupploppet, vilket ledde till en massa onödiga misstag.

Att det offentliga inte kan garantera medborgarnas trygghet är mycket allvarligt av flera skäl. Det skapar en grogrund för kriminalitet. Det urholkar allmänhetens förtroende för rättsväsendet, vilket vi sett de senaste dagarna i olika undersökningar. Det skapar också klyftor mellan dem som kan betala privat för sin säkerhet och dem som inte kan det. Och frågan återkommer: Vems är ansvaret?

Jag menar att det finns en annan dimension i allt som hänt inom polisorganisationen de senaste åren. Nedskärningar, omorganisationer, svagt ledarskap och allt färre poliser i tjänst har gjort att arbetssituationen inom poliskåren inte har varit den bästa. Polisen har fått alltför arbetsuppgifter i takt med att den civilanställda personalen har sparats bort. Den psykosociala miljön har kraftigt försämrats och arbetsmiljöfrågorna har inte prioriterats. I detta läge har dessutom resurserna inte räckt till. Då blir det lite svårt att förstå de olika debattinlägg där det sagts att detta i grunden inte är en resursfråga.

Låt mig få citera vad Thomas Bodström sade i justitiedebatten här i kammaren den 16 december 2002 på tal om polisens resursbehov:

”Vi fick under hela 2001 – jag vet inte hur många gånger jag stod och svarade på interpellationer om detta – höra: Det här kommer aldrig att räcka. Det är alldeles för lite pengar. Vad hände? Jo, det hände att det till och med blev ett överskott vid utgången av året.”

Det känns lite märkligt att höra justitieministern skryta om ett överskott hos polisen på ca 35 miljoner kronor när vi vet hur organisationen ser ut, när vi vet hur arbetsförhållandena för polisen ser ut i verkligheten. Jag skulle vilja fråga: Är det här ett fiktivt överskott, Bodström, eller är det ett reellt överskott?

Har kvaliteten i polisverksamheten ökat under den period som det här överskottet har skapats? Har ledarskapet förstärkts, har tillgängligheten ökat, har arbetsmiljön förbättrats? Nej, kommitténs rapport visar tydligt att justitieministern lever långt ifrån den svenska polisens vardag, där han kanske för att övertyga sig själv upprepar sitt mantra: Historiens största satsning på polisen.

Sanningen är att de höjda anslagen har gått åt till att täcka underskotten. För 2003 anslog regeringen 100 miljoner mer än tidigare. Av dessa går 95 miljoner till generella besparingar som alla statliga verk är ålagda. Västra Götaland ska kompenseras. Vi vet att kostnaderna blev 145 miljoner. Polisen behöver snabbt ett nytt radiokommunikationssystem, ett effektivt Tetrasystem och ingen halvmesyr. Och Arlanda behöver 350 nya passkontrollanter. Det behövs rehabiliteringsinsatser för att få i gång 850 långtidssjuka hos polisen, och det behövs utbildningsinsatser och utrustning. I det här läget kritiserar polisen för bristande kunskap, felaktiga bedömningar och dålig utrustning. Men vems är ansvaret? Är det polisens eller är det Rikspolisstyrelsens, enligt 7 § polislagen? Är det

rikspolischefens, är det politikernas eller är det regeringens och justitieministerns yttersta ansvar?

Till sist: Den 20 augusti ber justitieministern i Aftonbladet allmänheten att glömma historien om hur poliskrisen blev ett faktum. Jag tycker att ministern i stället borde lära sig av historien. Regeringen är trots allt ansvarig för den politik som har bedrivits de senaste åren och det är den politiken som har lett fram till att polisen inte har klarat av sina uppgifter. Den har lett till en situation där polisen anklagas för att inte ha rätt utrustning, rätt utbildning eller möjlighet att kommunicera med varandra. Men vems är ansvaret?
(Applåder)

Anf. 6 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! När vi nu debatterar Göteborgskommitténs rapport tror jag att vi alla måste konstatera att det är en oerhört gedigen rapport. Den visar på tydliga brister inom polisväsendet. Men det är oerhört viktigt när man debatterar kommitténs rapport att se vilka bristerna är och hur de har uppstått. Är det här ett problem som bara förekom vid Göteborgshändelsen eller är det faktiskt mer djupgående problem inom polisväsendet som bara visades tydligt under Göteborgshändelsen?

För oss i Vänsterpartiet har det varit ganska tydligt att det här har funnits djupgående problem. Men i debatten diskuterar vi ofta vems ansvaret är. Är ansvaret polisens? Är ansvaret Rikspolisstyrelsens? Är det de enskilda polismännens? Är det regeringens ansvar? Är det Thomas Bodströms ansvar? Eller är det kanske riksdagens ansvar? Jag tror att det här också visar på en problematik som finns på många fler områden, problematiken som handlar om centralisering och decentralisering. Vi har under flera år i Sveriges riksdag i ganska stor enighet också beslutat hur polisväsendet ska vara organiserat, att vi ska ha en närpolisverksamhet, att vi ska lyfta ut besluten, att vi ska lyfta ut ansvaret, att varje länspolismästare ska ha stora möjligheter att kunna fatta sina egna beslut.

Göteborgskommitténs rapport visar att den bristande samordningen mellan de olika myndigheterna och mellan myndighet och Rikspolisstyrelsen är stor. Det kommer att behövas stora förändringar. Men det är också viktigt, fru talman, att lyfta fram att det finns tydliga kunskaper inom polisväsendet om dessa problem. Långt innan Göteborgskommitténs rapport lades fram kom också polisfackets egen rapport om Göteborgshändelserna. Där pekade man på exakt samma brister i ledarskap, i utrustning och i samordning, där den enskilda polismannen hade väldigt små möjligheter att egentligen kunna fatta rätt beslut och kunna agera på ett bra sätt.

Men det här är ingenting som bara skedde då. Man kan gå in på nästan varje polismyndighet i Sverige och titta på de enkätundersökningar som man gör från fackens håll. Där pekar de enskilda polismännen på att man har lite att säga till om, att man upplever att ledningen inte lyssnar och framför allt att ens kompetens inte tas till vara. Det är bara att konstatera att det finns en struktur inom polisväsendet, en hierarkisk och omodern struktur, som behöver stora förändringar och där ett förändringsarbete pågår. Jag tror att vi också genom en konstruktiv debatt faktiskt kan bidra till att få ett bättre polisväsende.

Prot. 2002/03:52
5 februari

*Aktuell debatt
om polisens situation
med anledning av
Göteborgskommitténs
rapport*

Men kommittén tog upp fler saker än enbart bristande samordning och utrustning när det handlar om hur man ska förändra, som ingen talare här har berört. Det handlar om att kunna utveckla en dialog framför allt med de organisationer och ungdomsrörelser som i dag faktiskt protesterar och vill ha en mer solidarisk och rättvis värld. I vanliga fall säger vi i de politiska partierna att ungdomar inte intresserar sig för politik och att vi vill att fler ungdomar ska engagera sig. Och ungdomar engagerar sig, men kanske inte alltid på det sätt som vi har gjort. Därför är det viktigt att man lyfter fram även den delen. Polisen behöver få utbildning för att faktiskt kunna föra en bättre och djupare dialog med dessa grupper. Man behöver ha mer kunskaper om de organisationer som växer fram i ungdomsleden.

Man pekar också på att det inte bara är en fråga om resurser eller om utrustning. Det är också en fråga om attityder. Jag har mött många demonstranter som pekar på de uttryck och de kränkande tillmälen som poliserna använder. Det har inte bara varit vid det här tillfället utan vid många andra tillfällen, till exempel när unga tjejer har demonstrerat mot porrindustrin. Det är också då en fråga om attityder. Det handlar inte om ökade resurser, men det handlar om en bättre utbildning, bättre ledarskap och framför allt om att vi får en organisation där man tar till vara den kompetens som finns hos varje enskild polisman. Det är enbart genom att man själv får vara med och utveckla sitt arbete, ta ett ansvar och känna delaktighet som man kan vara med i förändringsprocessen.

Fru talman! Jag hoppas att kommitténs rapport inte bara stannar vid en fråga om ökade polisresurser och inte bara handlar om vilken utrustning man ska ha. Från Vänsterpartiets sida hoppas vi att detta blir en avstamp för en öppen och konstruktiv debatt om polisväsendet och inte en debatt där vi ställer oss på varsin sida och säger: Rikta inte kritik mot polisen, vi har inte gjort något fel. Det är alltid någon annans ansvar, regeringens, polisens eller någon annans. Låt det bli en öppen och konstruktiv debatt! Ett bra polisväsende förtjänar en sådan debatt.

Anf. 7 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman! Åhörare och lyssnare! Krisen inom polisverksamheten fortsätter. Nu senast har detta belysts genom Göteborgskommitténs rapport över polisens insatser. Detta är en varningsklocka för vilka förutsättningar som råder för polisen.

Regeringens löfte om mer resurser till polisen var inte ett löfte. Det var ett mål – ett rörligt mål – uppskjutet på framtiden. Enligt det senaste budgetförslaget som presenterades i höstas betecknar många det ökade anslaget på 170 miljoner som felräkningspengar.

Polisverksamheten kommer troligen att fortsätta att gå med minus, främst på grund av att polisens löneökningar inte har kompensats fullt ut. Alternativet för att nå regeringens krav på budgetbalans tycks bli ytterligare besparingar, som medför uppsägningar av i dag verksamma poliser. Är nya uppsägningar regeringens satsningar på polisverksamheten?

Vi i Centerpartiet kan inte acceptera att bristerna i rättsväsendet inte åtgärdas. Vi har därför föreslagit 2 miljarder utöver regeringens förslag för de kommande två åren för satsningar på just polis och kriminalvård.

Vi anser att medborgarna måste kunna känna tillit till rättsväsendet. Ett led i vårt arbete är att vi vill möjliggöra 2 000 nya polistjänster de kommande åren. Det behövs en fjärde polishögskola för att kunna kompensera antalet poliser som av sjukdom eller åldersskäl kommer att lämna verksamheten inom några år. Vi anser också att fler civilanställda behövs inom polisen för att avlasta poliserna en del administrativa arbetsuppgifter.

Centerpartiet kräver också att det ska finnas polisbemanning i varje kommun under dygnets alla timmar – även på landsbygden. En decentraliserad polisorganisation kräver också att vi ger ett större ansvar regionalt och lokalt, det vill säga att kunna vara flexibla inom poliskåren och kunna utföra arbetsuppgifter som kan vara olika i det lilla samhället och centrala Stockholm.

Närpolisreformen måste ges möjlighet att fungera. Vi från Centerpartiets sida beklagar att den inte har kunnat genomföras som den var tänkt. Otillräckliga anslag är den bidragande orsaken under de år som närpolisreformen har varit i gång, men naturligtvis även bristen på tillgängliga poliser.

De ständiga omorganisationerna, bristerna i ledarskapet, dåligt inflytande över arbetet i ett tufft arbetsklimat har även inom den här verksamheten bidragit till stigande ohälsa med många långtidssjukskrivna. Dagens prekära situation är ett resultat av flera års hattande med poliskåren från regeringens sida.

Det är häpnadsväckande att poliserna i dag har ett kommunikationssystem som utgör en rest från 60-talet. De som ska skydda medborgarna från våld och brott har dåliga möjligheter att kommunicera och skydda sig själva. Ett exempel är att under Göteborgskravallerna tvingades poliserna att använda mobiltelefoner och även skicka löpare för att få fram sina budskap. Det är helt obegripligt att det kan hända i 2000-talets Sverige.

Brottsbekämpningen är ett annat stigande problem. Enligt studier från BRÅ sjunker stadigt uppklaringsprocenten. Den senaste statistiken vi har tagit del av gäller för år 2001. Vi kan se att då klarades endast 26 % av brotten upp. Omvänt är tre fjärdedelar av alla brott olösta. Vi kan också se en stigande tendens till fler och fler anmälda brott. Den ekvationen går inte ihop.

Det är hög tid att kraftfulla satsningar görs på polisen, annars finns risken att rekryteringen till polisyrket försvåras men även att fler poliser söker sig från polisverksamheten i takt med att de ser att arbetssituationen är ohållbar. Regeringen måste inse att arbetsförhållandena kan vara en avgörande faktor för att satsa på polisyrket.

Jag kommer från Värmland. Det är ett län där vi har en hög medelålder. Över hälften av poliskåren är över 50 år. Vi har också svårt att ha en polistäckning i hela länet. Ett resultat av att polisen inte är synlig går att se i norra delen av Värmland, där många mindre banker har utsatts för bankrån under ett år. Det är naturligtvis ett stort problem.

Jag vill från Centerpartiets sida skicka med budskapet till regeringen att man även ska titta på en bättre samordning med andra myndigheter, men framför allt måste ekonomiska resurser ges. Det kostar att utbilda och höja kompetensen inom poliskåren. Det kostar att också öka antalet utbildningsplatser.

Anf. 8 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Kammarkolleger! Jag är nyvald. Jag har satt mig djupt in i de tjocka luntor jag har fått. När jag fick denna i min hand läste jag i sedvanlig ordning sammanfattningen ganska hastigt. Med stigande förvåning fann jag att rapporten var osedvanligt rättfram och stark i sitt språk.

Jag fastnade för till exempel följande uttryck: ”Vi är starkt kritiska till polismyndighetens hantering av planeringen. Vi har konstaterat allvarliga brister ... Vi finner det anmärkningsvärt ... Vi är kritiska till ...” Så fortsätter det sida efter sida.

Jag ska erkänna att jag har fördärvat mitt litterära sinne; jag har sträckläst hela rapporten, och jag har funnit den underhållande! Det låter kanske lite cyniskt. Men jag har funnit att den är, såvitt jag kan bedöma, en ovanligt öppen rapport. Det ser jag som någonting positivt. Nu ligger den på bordet, och det är utifrån den vi ska fortsätta att arbeta. Jag hoppas att vi kan fortsätta att komma fram på den väg som visas här. Jag tror att det finns många saker som det går att göra någonting åt.

Det har pratats mycket om kommunikationssystemet. Det handlar om ett kommunikationssystem som rent tekniskt är från 60-talet. Det är riktigt att militären förbereder sig alltid för det krig som har varit. Det tycks vara så i det här fallet också, det vill säga att polisen har haft en god utrustning för att klara de problem som har varit.

Nu förändras samhället. Det kräver många nya saker. Det kräver framför allt – tror jag – en ny analys av omvärlden och en ny utbildning inom polisen. Det samhälle som finns, med engagerade och pålästa ungdomar, möter poliser som kanske över huvud taget inte känner till problemen och som har svårt att skilja mellan svart, vitt och grått. Det handlar mycket om attityder. Jag ser fram emot den utredning som kommer till stånd och att dessa faktorer som gäller utbildningen ska tas med, likväl som fortbildningen av cheferna.

Jag tror inte att det i första hand handlar om mer pengar till polisen. Jag tror att man måste se problemen på ett djupare sätt. Då handlar det om att öka antalet poliser. Vi får unga poliser. De äldre poliserna – och den äldre strukturen – behöver fortbildning. Det känns viktigt.

Rapporten ger egentligen inte så många tydliga, konkreta förslag. Men det finns ett förslag som gäller maskeringsförbudet.

Jag vill poängtera att vi i Miljöpartiet inte tycker om maskerade demonstranter. I den mån det dyker upp maskerade på de demonstrationer vi organiserar försöker vi avvisa dem som maskerar sig och framför allt måste de demaskera sig. Jag känner till många gröna ungdomar som säger att de inte deltar i ett demonstrationståg där folk är maskerade.

Men vi är inte beredda att gå därifrån till att tillstyrka maskeringsförbudet och därmed hindra en del människor att demonstrera och ge uttryck för sin mening – på grund av olika relationer till arbetsgivare eller rädsla för främmande nationers säkerhetstjänster som fotograferar dem som demonstrerar.

Jag tycker att vi ska titta lite närmare på förslaget om maskeringsförbud. Man skulle kunna vända på det. Man skulle faktiskt kunna formulera sig så att när polisen uppfattar att det finns risk för omfattande bråk och upplopp införs ett maskeringsförbud för den demonstrationen, men

generellt ska det inte finnas något förbud. Jag tror att vi kommer att få prata vidare om den saken när frågan kommer upp till debatt.

När det gäller polisens ansvar att utreda sig själv, som det hette förut, hoppas jag verkligen att Tillsynsutredningen när den kommer lite längre fram i vår ger en bättre legitimitet för dem som ska utreda och arbeta med tillsynen av polisen. Jag tror att det ökar allmänhetens förtroende.

Det var en annan sak som jag tyckte var lite märklig i rapporten och som jag har hört om senare. Det är att det lär ha funnits maskerade polismän med i demonstrationen, som hade infiltrerats. Jag ifrågasätter den metoden. Jag kan till viss del förstå den, men jag förstår inte hur dessa poliser kan klara av att inte riskera att vara brottsprovocerande om de, maskerade och med stenar i händerna, springer med i folkmassan i ett upplopp. Jag ifrågasätter den metoden.

Anf. 9 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill ansluta mig till det som en del har sagt, nämligen den kritik som har riktats när det gäller samordning av utbildning och utrustning, och också samordning av ekonomin, som togs upp av Johan Pehrson. Det här måste bli bättre. Här måste saker och ting utvecklas för framtiden. Det är oerhört viktigt. Det är, som sagt var, en mycket stark kritik, och regeringen ställer sig bakom Göteborgskommitténs betänkande.

När det gäller kommunikationen, Johan Pehrson och andra, har den inte bara diskuterats. Det som har hänt på Näringsdepartementet är att man från de ursprungliga kostnaderna på 8 miljarder kronor nu har arbetat så att de har gått ned till 2 miljarder. Man har alltså genom sitt arbete kunnat spara 6 miljarder till staten. För polisens del betyder det jättemycket.

För polisens del måste det, som jag tror att ni alla känner till, finnas ett nytt radiokommunikationssystem vid utgången av 2004. Min förhoppning är att vi ska ha ett nytt radiokommunikationssystem för alla delar av samhället där det behövs, men om arbetet inte blir på det sättet måste polisen ha det 2004. Men kostnaderna har, som sagt var, gått från 8 miljarder ned till 2 miljarder.

Det talas om ansvar. Det är naturligtvis också mycket viktigt i en sådan här fråga. Något operativt ansvar kan inte regering eller riksdag ta, varken då eller nu. Detta är en av grundvalarna för hur samhället är uppbyggt i Sverige. Men detta faktum innebär inte att vi inte har ett stort ansvar, att jag inte har ett stort ansvar. Vi har ett mycket stort ansvar. En del av det ansvaret har vi tagit just genom att dagen efter ta initiativ till denna Göteborgskommitté.

Utöver det har vi naturligtvis ett ansvar för det reformarbete som jag nämnde, i fråga om arbetsuppgifter, arbetsmetoder och tillsyn. Detta är ett politiskt ansvar, som jag gärna tar den del av som jag kan ta.

Vi har också ett ansvar för det arbete vi nu presenterar, nämligen att se över de strukturella brister som kan ha funnits så långt tillbaka som på 80-talet. Detta är det politiska ansvaret. Men om regering och riksdag inför ett möte får information från polisen där de säger att de har kontroll över det här, att det går bra och att de har fått de resurser de behöver, kan vi inte säga att vi inte tror på det. Jag kan inte säga att jag vill bli polischef och att jag ska gripa in. Det kan inte en justitieminister göra, och det

Prot. 2002/03:52
5 februari

*Aktuell debatt
om polisens situation
med anledning av
Göteborgskommitténs
rapport*

kan inte heller någon av er göra. Det ansvaret ligger på självständiga myndigheter.

Det har också diskuterats ekonomi. Det är självklart – det är någonting som vi ofta diskuterar. Ja, det var ett överskott på 39 miljoner 2001. Det talas om en ökning för 2003 på 170 miljoner. Det var tillägget. Sammantaget är ökningen 442 miljoner, nästan en halv miljard, och det blir lika mycket till 2004. Det är självklart att det kostar ju fler poliser som behövs.

Jag vill understryka att poliser är några som inte blir arbetslösa, till skillnad från många andra som utbildas och inte har någon garanterad anställning. De poliser som utbildas blir också anställda, och så kommer det att fortsätta att vara.

Slutligen vill jag säga att jag är mycket förvånad att Ragnwi Marcelind tar upp det som jag ville glömma. Vad var det jag ville glömma? Jo, jag sade att vi inte kan tala om den borgerliga regeringens misslyckande hur länge som helst. Jag är mycket förvånad över att Ragnwi Marcelind vill föra in det här igen.

Jag har sagt att det går inte att hålla på och diskutera det ekonomiska haveriet hur länge som helst – det har snart gått tio år. Låt oss då påminna oss om, när Ragnwi Marcelind tar upp det, att detta förstörde svensk ekonomi för lång tid framöver – skola, sjukvård och inte minst polis. Nu är vi på väg att bygga upp det igen. Jag är för min del beredd att säga att detta var sista gången som vi nämnde det här, och vi kan i stället se framåt.

Anf. 10 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag tror att det krävs en ganska bred och djup debatt om de nödvändiga reformer som måste till inom polisen. Jag har inte fått klart för mig hur justitieministern tänker tillgodose att så blir fallet. Men det duger absolut inte att rikspolischefen och länspolischefen i Västra Götaland först inte förstår, eller inte vill förstå, kritiken mot dessa katastrofala insatser från ledningshåll. Sedan sitter de en timme med justitieministern på hans tjusiga kontor – de kanske äter mazariner; vad vet jag – och alla tre kommer ut och säger att ”vi är överens och alla står bakom kommittén”. Det är ju fantastiskt. Vad gjorde ni där inne egentligen?

Frågan är: Vad är ni överens om? Thomas Bodström brukar vara orolig för ministerstyre, och det är bra. Men vad var det ni bestämde den där måndagen för några veckor sedan? Vart ska svensk polis gå? Vad kan vi från riksdagen bidra med? Hur kan vi övervaka den utveckling som nu sker? Ska det fortsätta att ske på Thomas Bodströms tjänsterum?

Jag vidhåller att allt inte bara handlar om pengar. Det är en del. Det handlar också om prioriteringar. Vi måste ha tydliga prioriteringar för vad polisen ska göra. Om uppgiften är övermäktig måste det framgå tydligt vad vi från riksdagen säger är mindre prioriterat. Just nu prioriterar vi ju allt. Det mesta vad gäller brottsbekämpning är ju viktigt, men då måste vi vara klara över att allt inte kan vara lika viktigt. Man tvingas som enskilt vakthavande befäl fatta beslut och prioritera. Det vore ganska bra om vi talade om hur vi ville ha det, om inte alla uppgifter kan fullföljas.

Rätt saker ska polisen göra. Det är väl ingen *quick fix* att ta bort hitte-godsavdelningarna och att någon annan ska täcka gruvhål. Det är viktigt

och bra att polisen renodlar sina uppgifter, men det där har säkert marginell påverkan på antalet poliser som arbetar effektivt. Vi har länge från Folkpartiet liberalerna stött och krävt det, och jag tycker att det är bra.

Det stora som nu pågår är projektet nationell polis. Jag gissar att rikspolischefen och Thomas Bodström talar om det på justitieministerns tjänsterum. Men vad innebär det? En del är självfallet jättebra. Vi ska inte ha 21 IT-chefer inom polisen – det kan man samordna. Vi kan samordna administration. Vi ska samordna kriminalunderrättelsetjänst, så att det inte blir en massa skott som täcker informationsflödet för att polisen ska jobba effektivt.

Man planerar också att centralisera viktiga ledningsfunktioner. Kommunikationscentralerna ska centraliseras. Min kollega Magnusson från Västmanland sitter i polisstyrelsen i Västmanland, och där bygger man ett nytt jättestort och fint polishus – kanonbra. Men vet ni vad det ska innehålla? Enligt vad alla säger ska det bli en gigantisk kommunikationscentral, som i praktiken också kommer att föra med sig, ovillkorligt, ledningsfunktioner till en central under Västerås. Därifrån kanske man ska styra Örebro, Dalarna, Värmland och Uppsala – vad vet jag?

Det fungerar inte så. Brottsligheten ser olika ut. Jag tycker att det är bra om vi bekämpar brotten nära människorna, och inte gör det från en enda central plats.

Detta måste vi få ett svar på, Thomas Bodström: Hur kommer utveckling och reformarbete att fortskrida?

Sedan gäller det kommunikationerna. Det sägs att man har sparat pengar, att man har sparat 6 miljarder på att sitta med olika s-märkta människor och utreda och ansvara för detta. Man har ju inte sparat någonting. Man lägger fram ett lågbudgetalternativ. Det har tagit tid, och det börjar bli dags. Det andra systemet förbereds också och ska hanteras. Det gamla är på Riksantikvarieämbetet, så det får plats där.

Men nu är det ett lågbudgetalternativ. Glesbygdskommunerna lämnas utanför. Det kommer att få stora effekter på det taktiska polisarbetet. I en kommun med mindre än 2 500 invånare kommer man inte att kunna lämna polisbilen för att kommunicera. Detta är mycket allvarligt och förtjänar en bättre lösning.
(Applåder)

Anf. 11 BEATRICE ASK (m):

Fru talman! Det sågs mycket klokt i den här diskussionen och det framförs många synpunkter. Men det visar också det orimliga i att diskutera både Göteborgsrapporten och all polisverksamhet i Sverige i en och samma aktuella debatt. Det fungerar liksom inte.

Det har sagts i debatten att det finns bristande ledarskap, föråldrad utrustning och att organisationen är omodern och hierarkisk inom polisen. I någon mening är det väl sant alltihop, och det bidrar till problematiken.

Formellt är polisen ålagd att prioritera nästan alla brott. Jag menar att vi skjuter målsättningar för polisverksamheten som man skjuter med hagelbössa. I praktiken svarar polisen bara mot pågående grovt våld mot person. Allt annat beror på hur mycket man har att göra, om det finns någon inne på stationen, om man har en ledig bil och annat. Det här illustrerar klyftan mellan mål och resultat, politiska löften och anslagna

Prot. 2002/03:52
5 februari

*Aktuell debatt
om polisens situation
med anledning av
Göteborgskommitténs
rapport*

resurser. Och det finns en klyfta och en problematik här som tär på personalen och som gör att verksamheten är dålig.

Jag menar att det krävs ökade resurser. Man kan inte stå här i talarstolen och säga att man sparar 6 miljarder – det håller jag helt med Johan Pehrson om – på radiokommunikationssystemet därför att man har suttit och ritat i några utredningar. Det är ju ingen besparing, utan det är ett förslag som är halvdant och som kommer att leda till många problem. Man håller på och slänger löften och påståenden omkring sig som inte har med verkligheten att göra.

Vi får väl titta närmare på frågan om radiokommunikationssystemet. Men faktum kvarstår: Det behövs resurser, det behövs en konkret hantering och det behövs fokusering i det politiska arbetet och en praktisk vilja att ta itu med bekymren.

Jag ser fram emot vårpropositionen och hur justitieministern kommer att ta ansvaret för att nu leda i bevis att man menar allvar med löfena och det som sägs här. Vi kommer att kritiskt granska dem och ta en saklig debatt om varje enskilt förslag.

Anf. 12 RAGNWI MARCELIND (kd):

Fru talman! Som vanligt när ansvarsfrågor kommer på tal vill Socialdemokraterna absolut inte komma ihåg någonting. Då är man experter på att skylla ifrån sig. Man vill absolut inte ta ansvar för 80-talets politik som sedan föranledde problemen på 90-talet. Och man vill dessutom förtränga att man faktiskt har haft makten de senaste nio åren. Thomas Bodström kan inte stå i denna talarstol och säga: Jag har inte ansvar.

Det är ändå regeringen som har beslutat om och är ansvarig för de utbildningsinsatser och den problematik som polisen har i dag. Sedan står man och säger att vi har ett överskott 2001 och att vi kommer att få ytterligare överskott samtidigt som poliser sägs upp. Det är ju faktiskt så. 27 eller 28 civilanställda sades upp i Värmland i somras och i Dalarna håller man på att stänga den ena polisstationen efter den andra, därför att det saknas resurser, Thomas Bodström.

Det är helt uppenbart att Thomas Bodström som justitieminister lever långt ifrån den verklighet som polisen faktiskt lever i dagligen. Det är kanske förklarligt att Thomas Bodström helst vill glömma att närpolis har blivit fjärrpolis, men så är det i verkligheten.

Alice Åström och Vänsterpartiet vill ha en konstruktiv debatt. Men för att kunna föra en sådan konstruktiv debatt, Alice Åström, måste man veta var ansvaret ligger. Ansvarsfrågan måste tydliggöras för att vi ska kunna bearbeta det som hände i Göteborg. För att vi över huvud taget ska kunna komma fram till några konstruktiva förslag måste vi ha klart för oss vem det är som tar ansvar och vem det är som har ansvar, annars spelar det ju ingen roll vad vi beslutar om i denna kammare, på polishögskolor, rikspolisstyrelse eller vad ni än må vilja. Ansvarsfrågan måste tydliggöras!

Anf. 13 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag måste säga att ibland när man lyssnar på debatter som handlar om polisen låter det som om polisen egentligen inte kan göra någonting och inte har några resurser alls. Men när vi diskuterar kriminalvården diskuterar vi överfulla fängelser, överfulla häkten, och någon

måste ju ändå ha satt dem där. Det sker mycket bra polisarbete, men det kan givetvis bli bättre.

Fru talman! Det sista jag vill säga i den här debatten är att det som vi från Vänsterpartiet har sett som allvarligt är att man från ledningshåll inom polisen inte en enda gång under den här processen har kunnat ställa sig upp och tydligt säga att det gick fel, att det begicks misstag och att det blev fel vid olika insatser. I stället är det de enskilda polismännen som har fått ta ansvaret för de olika händelserna.

Det är inte så att vi från Vänsterpartiet tror att vi kan ha ett polisväsende där inga misstag kommer att begås. Det sker i all verksamhet och framför allt i en så svår verksamhet som polisverksamheten. Men om man från ledningshåll inte kan erkänna de misstag som begås, kan man heller inte rätta till felen och göra förändringar.

Vi från Vänsterpartiet hoppas verkligen att vi i fortsatt konstruktiv debatt kan tala om de fel som begås utan att hänga enskilda polismän, för det är det enda sättet att få en utveckling att gå framåt.

Sedan, fru talman, ser jag det som oerhört positivt att vi nu har kommit fram till att vi ska tillsätta en utredning som ska titta på de djupa strukturella problemen från 80-talet, som det pekas på i Göteborgskommitténs rapport och som hänger lite grann i luften. Det kan innebära att det kommer att ske mer djupgående förändringar i framtiden utifrån de kunskaper som vi kan få utifrån den utredningen.

Med det här, fru talman, vill jag tacka för debatten.

Anf. 14 VIVIANN GERDIN (c):

Fru talman, åhörare! Jag tycker att det har varit intressant att vara med här. Det är första gången som jag deltar i en polisdebatt här.

Jag har också tagit del av Göteborgskommitténs rapport men valde att lyfta frågan om polisens tillstånd rent generellt, därför att jag ser att de problem som jag kommer närmast och berörs närmast av i mitt hemlän också finns i många andra län.

De problem som har kommit fram i Göteborgskommitténs rapport bekräftar tillståndet inom polisverksamheten i landet. Det är ju väldigt allvarligt när man där kan läsa att utöver de strukturella problemen är det problem med ledarskap, som jag sade tidigare, utbildning, utrustning, operativ ledningsfunktion, taktik och kommunikationsmedel. Då kan man vända på steken och säga: Vad är det då som egentligen fungerar?

När problem uppstår och man inte gör något åt dem under en lång tid, kan det också ge fel signaler inför det fortsatta arbetet. Det gäller att ta de här problemen på allvar för att vända det hela och få en utveckling åt det andra hållet. Jag tänker bara på en sådan sak som att polisen inte har haft en central vidareutbildning på 15 år, en spetsutbildning där poliser samlas från hela landet, utan utbildningarna har varit inriktade på lite olika nivåer och med olika kvaliteter.

Det finns alltså otroligt mycket att göra om man ska höja kompetensen över hela landet. Man måste ge lika villkor för poliser, så att de får rätt utbildning och rätt till fortbildning. Det handlar inte bara om nyutbildning av poliser utan också om rätten till kontinuerlig fortbildning för poliser.

Prot. 2002/03:52
5 februari

*Aktuell debatt
om polisens situation
med anledning av
Göteborgskommitténs
rapport*

Vi lever i en tid när samhället ständigt förändras. Därmed måste man också ställa krav på återkommande utbildningsinsatser för polisen.

Anf. 15 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Fru talman! Den här rapporten har tydligen rört om i grytan ordentligt, och det känns väldigt bra.

Jag har med intresse följt debatten i Dagens Nyheter där polischefer och före detta polischefer har framfört helt olika uppfattningar om hur polisen i framtiden ska fungera och organiseras. Det visar att det inte finns en klar och tydlig struktur som entydigt talar om hur det hela ska fungera.

I rapporten kände jag igen väldigt mycket gammalt militärt språkbruk. Eftersom jag har varit militär förut känner jag väl igen hur man pekar med hela handen och använder vissa uttryck vid ordergivningen och så vidare. Jag tror att det med det språkbruket följer också en tradition och ett tänkande. Jag hoppas verkligen att den utredning som kommer ska titta på detta, för samhället ser inte likadant ut som då dessa före detta furirer valde att bli poliser. Det har förändrats kraftigt.

Jag kunde också se hur de olika avdelningarna inom polisen hade inte bara tekniska problem med kommunikationen utan också problem av en annan sort – det var alldeles för mycket pinkade revir i området. Alla de frågor som har lyfts fram och den debatt som finns kommer att leda till någonting bra. Jag tror att den nya polisutbildningen kommer att betyda mycket. Nya unga poliser är något väldigt värdefullt, likaså fortbildningen. Jag tror att detta är viktiga frågor som kommer.

Jag delar naturligtvis Viviann Gerdins uppfattning att vi måste fortsätta att arbeta med polisen över hela landet. Det har lätt blivit så att tätorterna och storstäderna har varit vägledande för hur polisen ska organiseras. Vi har andra problem på glesbygden, och jag vill gärna se farbror polisen i gathörnet igen.

Anf. 16 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! I dag känner jag inte igen Ragnwi Marcelind. Hon brukar vara en så balanserad talare. Ska vi verkligen diskutera 80-talets eller 90-talets ekonomiska politik? Det är väl inte det som behövs när det är så mycket vi måste förbättra när det gäller polisen?

Hon säger att jag inte har sagt att jag skulle ta ansvar. Det var ju precis det jag sade! Jag tror att alla andra här har hört det. Jag har ett jättestort ansvar för att reformera polisen, för att fortsätta utvecklingsarbetet och se över de strukturella sakerna som Göteborgskommittén har pekat på. Det är vårt politiska ansvar, och det är till stor del *mitt* politiska ansvar.

Sedan talar hon om en minskning med 27 civila. Hon vet ju om att det har ökat med 1 000 civila under förra mandatperioden. Tänk om jag inte hade fått chansen att korrigera detta! Då hade hon kanske upplyst svenska folket om att det skulle ha minskat. Hon vet ju att det inte är så! Det har ju ökat med 1 000 under förra mandatperioden.

Johan Pehrson talar om rikspolischefen och Västra Götalands länspolisismästare. Jag tycker att det var rimligt att vi alla, även jag, fick en möjlighet att läsa igenom det på en vecka. All debatt ska inte gå via medier. Det är viktigt att man får en möjlighet att höra exakt vad som har

sagts. Jag har inte hört allt som de har sagt, men jag kan i alla fall konstatera att rikspolischefen har tagit till sig kritiken, och även länspolismästaren. Detta är viktigt för att vi ska kunna gå vidare. Jag lägger mig inte i den debatt som har varit mellan de olika rikspolischeferna. Den får vara mellan dem.

Jag håller med Beatrice Ask om att det är svårt att på den här korta tiden diskutera alla dessa olika frågor, men jag vill ändå nämna något. Johan Pehrson tog upp brottsförebyggande arbete. Jag vet inte hur Johan Pehrson ställer sig där, men jag hoppas och tror och vill gärna få bekräftat att han menar att vi ska fortsätta att utveckla det brottsförebyggande arbetet. Det handlar inte om att man ska ha det brottsförebyggande arbetet i stället för polisen. Vi har ju brottsförebyggande råd runtom i landet, i snart 90 % av landets kommuner. De som har den centrala rollen i de brottsförebyggande rådens arbete är polisen. Ju mer vi satsar på brottsförebyggande arbete och brottsförebyggande råd, desto mera måste vi satsa på polisen.

Sedan vill jag ta upp frågan om kommunala vaktbolag och poliser. Jag har sagt det många gånger: Vakter och väktare ska inte ersätta poliser i deras grundläggande arbete, men poliser ska inte heller ersätta väktare. De har en helt annan utbildning och en helt annan erfarenhet. De ska inte ha rena vaktuppdrag. Vi ska hålla isär de två olika yrkesrollerna och inte blanda ihop dem. Vi ska inte heller säga att det ena ska ersätta det andra. Båda funktionerna behövs, men poliser ska göra polisarbete och väktare ska göra vaktarbete.

Arbetet från Näringsdepartementet presenterades för ett par veckor sedan. Jag instämmer med Beatrice Ask: Låt oss se vad det leder fram till. Jag kan inte svara för alla delar av det nu – men jag tycker i alla fall att 2 miljarder inte är någon lågbudget. Jag vill understryka att man har arbetat väldigt hårt med den här frågan.

Avslutningsvis måste jag återigen hålla med Beatrice Ask: Ja, det behövs ökade resurser. Det är självklart. Det är till stor del en resursfråga, men naturligtvis handlar det också om ett utvecklingsarbete som måste fortgå lokalt och central – här i riksdagen och hos oss i regeringen. Till sammans kommer vi att kunna skapa en ännu bättre polis.

Anf. 17 JOHAN PEHRSON (fp):

Fru talman! Jag vill tacka Thomas Bodström för de klara beskederna. Vi ska, som jag förstår det, ha en bredare sammansättning på dem som ska utreda vilka reformer som behöver göras för att vi ska få en effektiv och bra fungerande polis. Jag vill också tacka för erkännandena av att vi verkligen behöver mer resurser till svensk polis. Tyvärr räcker det dock inte att Thomas Bodström lovar runt om hans regering håller tunt. Det är viktigt att löftena också blir verklighet.

Jag vill skicka med Thomas Bodström att han kan prata lite politisk filosofi med sina kolleger i regeringen. Om man får en spik i foten finns det oändliga resurser för sjukskrivningar och arbetsskadeersättningar och så vidare. Där finns det inga gränser. Men om någon får ett järnrör i huvudet finns det uppenbart gränser för den välfärd vi har för att skydda människorna från att bli misshandlade eller utsatta för brott. Det är inte vilket verksamhetsområde som helst vi talar om när vi talar om polisen. Det är en central del av välfärden för svenska medborgare i dag.

Prot. 2002/03:52
5 februari

*Aktuell debatt
om polisens situation
med anledning av
Göteborgskommitténs
rapport*

Nej, Thomas Bodström ska inte gripa in och bli rikspolischef inför en planering. Men regeringen kan fatta beslut om att Rikspolisstyrelsen ska ta ett mer operativt ansvar. Det har man gjort tidigare. Den möjligheten utnyttjade inte regeringen, och det tror jag var ett misslyckande. Det ansvaret faller på Thomas Bodström. Sedan brukar det i och för sig inte vara någon nackdel att ha varit socialdemokratisk minister om man vill bli rikspolischef, men det är väl en senare fråga för Thomas Bodström.

Radiokommunikationsfrågan är jätteviktig. Den rör alla så kallade blåljusmyndigheter. Det handlar om hur man vid stora insatser – katastrofer – ska samordna räddningstjänst, ambulanser, polis och brandkår och annat. Detta kostar mer pengar än 2 miljarder om det ska vara kvalitet. Man har inte räknat med alla kostnader som finns.

Slutligen vill jag tacka alla som deltar i detta arbete. Jag tackar alla poliser som varje dag kämpar på i en tuff verklighet som alldeles för ofta är helt omänsklig.

Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jo då, i regeringen ägnar vi oss en hel del åt politisk filosofi också, utöver andra saker som vi gör. Sedan tycker jag inte att ett järnrör i huvudet bör ställas mot en spik i foten. Jag tycker att båda sakerna är väldigt obehagliga.

Jag vill tacka för den här debatten. Det är, som sagt, mycket som återstår att göra. Jag vill ändå passa på att säga att jag tycker att det är viktigt att lyfta fram alla de poliser som gör ett oerhört bra arbete. Tyvärr – och det kanske är något vi får finna oss i – presenteras det nästan alltid som bara problem och elände. Men så är det inte. Det märker vi när vi är ute och besöker polisen. De gör ett väldigt bra arbete. Det är inte bara bekymmer och klagomål. De är fullt medvetna om vilket viktigt arbete de gör, inte minst för våra ungdomar. Det är lite synd att den bilden inte kommer fram oftare för allmänheten, för det är också en viktig del att presentera.

Det behövs som sagt fortsatta åtgärder. Det har vi diskuterat här. Det här är några saker.

Vi ska inte tillsätta någon gigantisk ny Göteborgsutredning därför att vi då skulle lamslå allt detta omfattande reformarbete som nu pågår. Låt oss i stället göra detta parallellt. Vi kan inte förlora en massa tid. Men vi ska titta på det strukturella samband som kan finnas. Vi ska fortsätta att utveckla polisens arbetsuppgifter och arbetsmetoder och så vidare, och vi ska fortsätta att noggrant följa och granska hur Rikspolisstyrelsen fortsätter att gå mot en nationell samordning i de saker som vi har talat om men utan att bli en nationell enpolismyndighet.

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 30 januari.

Andre vice talmannen meddelade att *Johan Lönnroth* (v) anhållit om entledigande från uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 6 februari.

Kammaren biföll denna anhållan.

4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelade att interpellationsdebatten *fredagen den 7 februari kl. 9.00* skulle utgå och ersättas av bordläggningsplenum *kl. 12.00*. Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

5 § Sjöfylleri

Sjöfylleri

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2002/03:LU3
Sjöfylleri.

Anf. 19 ANNELI SÄRNBLAD STOORS (s):

Fru talman! Vi ska nu behandla betänkande LU3 som handlar om sjöfylleri. Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande i dess helhet.

I dag har vi bestämmelser som gäller den som framför ett fartyg eller i övrigt på ett fartyg fullgör en uppgift av väsentlig betydelse för säkerheten till sjöss och är påverkad av alkoholhaltiga drycker eller någon annan drog och ej på ett betryggande sätt kan utföra vad som åligger honom. Den som bryter mot dessa bestämmelser döms för sjöfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet att anse som grovt gäller 20 kap. 5 § samma lag, och denna person kan bli dömd för grovt sjöfylleri till fängelse i högst två år.

Diskussionerna om sjöfylleri har i denna kammare varit många. Den behandling som denna fråga under senare år fått är att regeringen i december 1998 överlämnade en proposition om drograttfylleri och sjöfylleri till riksdagen. Riksdagen ansåg att det saknades tillräckligt med underlag för att föreslå en promilleregulering för sjöfylleri av normalgraden.

Den utredning som tillsattes, Sjöfylleriutredningen, redovisade sitt uppdrag 2001 i betänkande SOU 2001:30. I det betänkandet föreslås att man inför en promillegräns för enkelt sjöfylleri. Det sägs att det skulle avse alla slags fartyg men inte alla vatten. Begränsningen som man ansåg fanns var de vatten där likheterna med vägtrafiken är mer påtagliga och faromomenten mer uttalade, det vill säga kanal, sluss, allmän farled och allmän hamn.

I denna fråga ansåg Göteborgs tingsrätt, som är sjödomstol, att den föreslagna begränsningen till dessa vatten ger intryck av att man tänkt sig vattenvägar som likt vägarna på land är starkt trafikerade och klart urskiljbara i terrängen. Man säger att detta inte är i överensstämmelse med

verkligheten. För de sjöfarande är det viktigt att veta var promilleregeln är tillämplig.

En viktig invändning mot förslaget är vidare att det saknas skäl att i detta sammanhang ha olika regler för allmänna hamnar och andra hamnar.

Promilleregeln föreslås avse endast den som framför fartyget. De andra som fullgör andra uppgifter av väsentlig betydelse skulle inte innefattas. Man kan fråga sig varför.

Fru talman! Senast behandlade riksdagen motioner i denna fråga 2001. Ställningstagandet då var att regeringen snarast skulle komma med förslag med anledning av beredningen av Sjöfylleriutredningens betänkande.

I avvaktan på regeringens arbete vidtog riksdagen inte någon åtgärd. Med anledning av detta avslogs motionsyrkandena.

Fru talman! Annelie Enochson framhåller i sin motion att en lagändring ska ske skyndsamt. Hon beskriver det ökande antalet båtägare och de tragiska olyckorna som har inträffat på senare år. Jag förstår hennes oro när det gäller de olyckor som har inträffat och att det ska ske fler. Vi vill alla få en förändring av attityderna till alkohol på sjön. Då kan man fråga sig varför vi inte redan i dag lagstiftar för att få en skärpt lagstiftning. Denna fråga är ju som sagt inte ny.

Jag har beskrivit några frågor som vi vill lösa, men det finns fler.

Fru talman! Vi har i dag inte resurser för att kunna kontrollera på det sätt som vi borde göra att reglerna för promillegränser följs. Detta har bland annat JO som var en av remissinstanserna i utredningen belyst. Man säger: ”Eftersom det vidare skulle vara omöjligt att övervaka tillämpningen av en sådan lagstiftning finns det anledning att befara att den i själva verket skulle bli moralundergrävande.”

Det är därför viktigt att vi ser hur vi på ett bra sätt ska kunna tillämpa den nya lagstiftningen.

Räddningsverket delar i stort sett uppfattningen i utredningens förslag. Men man framförde vissa svårigheter, att kanalers och slussars geografiska begränsningar är väl synliga i naturen, medan däremot begränsningen av både allmän farled och allmän hamn inte är lika lätt att definiera, vilket kan komma att leda till tillämpningsproblem för tillsynsmyndigheterna och rättsosäkerhet för den enskilde.

Fru talman! Det finns fortfarande frågor som behöver ses över för att man ska få en bra lagstiftning om detta.

Vi tror också att det gäller att få ut mer information om riskerna med alkohol på sjön. Det handlar om att bilda opinion.

Vi vill från Socialdemokraternas sida se över detta ärende lite till, och det är föremål för beredning inom Regeringskansliet med anledning av Sjöfylleriutredningens förslag.

Jag vill även i detta ärende betona att det i lagutskottet inte fanns några reservationer, vilket visar att vi var väldigt eniga i denna fråga över partigränserna.

Anf. 20 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Jag har ägnat en del tid åt att inventera i arkiven när det gäller det som har sagts om sjöfylleri under de senaste åren. Det har blivit en diger läsning eftersom frågan har diskuterats i kammaren sedan 70-

talet. Det som för mig låter som en självklarhet, att nykterhet ska gälla såväl till sjöss som på land, har tydligen vållat stora bekymmer både i riksdag och i regering. Att framföra en båt eller en bil i onyktert tillstånd är givetvis helt förkastligt då det innebär en fara både för omgivningen och för föraren. Som nybliven riksdagsledamot har jag häpnat över fylle-
rilagens ljumma mottagande, långa handläggningstider, utdragna utredningar och ett flertal utskottsbehandlings.

Efter att enskilda riksdagsledamöter under en mängd år motionerat i ärendet – här bör folkpartisten Elver Jonssons namn nämnas – fattades äntligen ett beslut om en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1999. Lagändringen innebar straffbestämmelsen grovt sjöfylleri vid en alkoholkoncentration på 1 ‰.

Sedan dess har frågan handlat om en promilleregeln även för sjöfylleri. En utredning tillsattes under beteckningen Sjöfylleriutredningen.

I ett betänkande 2001 föreslås en promillegräns för enkelt sjöfylleri. Promilleregeln begränsas till att gälla framfart i kanaler, slussar, farleder och allmänna hamnar, vilket inom parentes är förvånande. Vid våra svenska kuster och populära insjöar är det gott om båtar, och varje år inträffar olyckor även där som är alkoholrelaterade.

Efter en remissbehandling bereds nu emellertid ärendet av Regeringskansliet. Utskottet skriver i sitt svar att det är angeläget att ett ställningstagande från regeringen sida snarast kommer till stånd.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande även om jag anser att man uttrycker sig milt. Det är beklämmande att en sådan viktig fråga har förhalats under så lång tid. Därför förväntar jag mig en snabb slutbehandling av ärendet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

6 § Franchising och avtalsvillkor mellan näringsidkare

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2002/03:LU4
Franchising och avtalsvillkor mellan näringsidkare.

Anf. 21 YVONNE ANDERSSON (kd):

Fru talman! Varje människa har rätt till ett värdigt liv. Barnen ska få skolgång. Vi behöver trygghet genom polisverksamheten i samhället, något som ju har diskuterats här på förmiddagen. Vi behöver vård och omsorg i olika skeden i livet och väldigt mycket mer. Men för att samhället ska ha råd med allt detta behöver vi ett sprudlande företagsklimat. Vi behöver tillväxt i landet.

Fru talman! Jag gör ett litet *break* och, för att inte glömma bort det, yrkar bifall till reservation nr 2. Särskilt vill jag uppmärksamma det särskilda yttrandet om franchising.

Nu går vi vidare. Vad jag vill beröra är grunden för välfärden. Enskilda människors idéer och kreativitet ska tillsammans med forskning och kunnande omsättas i nya innovationer. Det är vad vi vill bygga i det

Prot. 2002/03:52
5 februari

Sjöfylleri

*Franchising
och avtalsvillkor
mellan näringsidkare*

här landet. Små och medelstora företag ska finna sina former, så att förutsättningarna blir riktigt gynnsamma.

Det är vår roll att som lagstiftande församling övervaka att lagstiftning och god etik upprätthålls för marknaden, för företagen och för oss alla. Staten måste därför ta ett övergripande ansvar för att likvärdiga villkor ska gälla för olika företagsformer och företagande. De små och medelstora företagen får inte missgynnas i detta sammanhang.

Fru talman! Franchising är en samverkan mellan två näringsidkare, mellan franchisegivaren och franchisetagaren. Denna företagsform utmärks av ett gemensamt uppträdande både utåt och inåt. Franchisegivaren upplåter genom ett avtal åt en eller flera franchisetagare att mot en viss ersättning få rätten att sälja varor och tjänster under ett specifikt namn, till exempel McDonalds.

I denna konstellation är franchisetagaren självklart underlägsen franchisegivaren. Därför är det viktigt att ett lagligt minimiskydd upprättas för att stärka den svagare parten.

Unidroits generalförsamling antog i höstas en modellag, och Regeringskansliet har signalerat om en utredning. Vi kristdemokrater följer det här arbetet med stort intresse.

Fru talman! Avtal mellan näringsidkare innehåller ofta en skiljeklausul. Vi vet att konflikter och meningsskiljaktigheter uppträder i alla sammanhang i samhället. Konfliktlösningsseminarier finns det i stor mängd. Det gäller då konflikter mellan människor i relationer och mellan olika parter. Naturligtvis gäller det också inom företagsverksamheten. Då är det viktigt att det finns skiljeklausuler. Men skiljemannaförfarandet är dyrt. Detta blir särskilt märkbart för småföretagen i ett mellanhavande med ett stort företag. Ofta tvingas småföretagen av ekonomiska skäl att avstå från att processa trots att de har berättigade krav. Detta är inte bra.

Vi anser att regeringen ska tillsätta en utredning som ska lägga fram förslag till åtgärder när det gäller att kunna jämka avtal mellan näringsidkare. Det kan till exempel gälla annorlunda förfaringssätt för att använda sig av goda advokater.

Fru talman! Majoriteten i utskottet förutsätter att dessa önskemål ska tillgodoses i samband med att regeringen överväger frågan om franchising. Det tror vi kristdemokrater inte riktigt på. Vi tror inte att det är självklart att regeringen utgår från att ett utskott förutsätter saker. I stället tror vi, fru talman, att det vore bättre om utskottet biföll Kristdemokraternas önskemål om ett tillkännagivande till regeringen om att en utredning ska ske – om man nu ändå tycker så. Riksdagen kan ju inte enbart förutsätta att utredningar ska ske om vi inte ger regeringen detta till känna.

Att ge goda förutsättningar för jämkning av avtal mellan näringsidkare förbättrar företagsklimatet, och det behöver vi i Sverige. Det skulle också gynna tillväxten inom industrin. Fler skulle bli sugna på att starta företag. Därmed ökar vi möjligheterna för alla människor som lever i det här samhället att få uppleva det välbefinnande som en god välfärd ger.

Anf. 22 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Det är inte ofta som jag står här i talarstolen och håller med Kristdemokraterna, men i den här frågan är Yvonne Andersson och

jag faktiskt väldigt eniga. Fajtas gör vi i andra frågor – om det som Yvonne Andersson inledde med och som handlar om familj och barn.

Fru talman! I dag har vi i Sverige ingen särskild lagstiftning som specifikt tar sikte på franchising. Det har däremot Kanada, Australien, USA, Spanien och Frankrike.

År 1987 lade Franchiseutredningen fram ett betänkande med förslag om lagstiftning. Men fyra år senare bestämde sig den *borgerliga* regeringen för att lägga den utredningen till handlingarna. Därefter har lagutskottet vid flera tillfällen behandlat motioner som innehåller krav på lagstiftning. Den som har varit mest aktiv i frågan är faktiskt den dåvarande ordföranden i justitieutskottet, numera biträdande finansministern, Lars-Erik Lövdén.

Fru talman! Jag beklagar att utskottsmajoriteten valt att överlåta på regeringen att avgöra om det behövs en lagstiftning om franchising eller ej. Det är trots allt i denna församling som det lagstiftas.

Varför har utskottet återigen valt att inte ha någon synpunkt på detta? Utskottsmajoriteten har ingen ståndpunkt och har inte haft någon ståndpunkt under de senaste åren då vi lyft upp frågan – det är alltså inte första gången som frågan tas upp till debatt här i kammaren.

Har utskottet någon egen uppfattning? Tycker man att det behövs en lagstiftning? Tycker ni i utskottsmajoriteten att det behövs en lagstiftning? Säg det då! Och om ni inte tycker att det behövs en lagstiftning får ni vara tydliga och tala om också det. Men att bara tala om att överlåta det här på regeringen och låta regeringen ta den tid som man behöver ha på sig för att komma med ett förslag tycker jag och Vänsterpartiet är svagt.

Jag ställer mig väldigt frågande till att inte ens Socialdemokraterna har någon uppfattning i frågan. Vi får väl se hur det förhåller sig när Socialdemokraternas representant presenterar Socialdemokraternas ställningstagande.

Vilka är det som inte vill ha en lagstiftning? Jo, Svenskt Näringsliv och Svenska Handelskammarförbundet.

Och vilka vill ha en lagstiftning? Jo, fru talman, bland annat LO, Företagarnas Riksorganisation, Franchisetagarnas Riksorganisation, Handelsanställdas förbund, Petroleumhandelns Riksförbund och Motorbranschens Riksförbund.

Detta tycker jag tydligt visar att lagutskottet struntar i småföretagen. Det här är en fråga som handlar om småföretag, och den frågan har utskottet valt att dra i långbänk. För oss i Vänsterpartiet är småföretagen viktiga. Därför är det också viktigt att få en reglering i frågan.

Samma sak gäller självklart Kristdemokraternas motion, som Yvonne Andersson på ett väldigt bra sätt har redogjort för. Den ställer vi i Vänsterpartiet upp på. Men varken hos Socialdemokraterna eller hos Moderaterna, Centerpartiet eller Folkpartiet finns det någon insikt om just de små företagens specifika problematik.

Man tror att regeringen ska ta upp detta när man ser över frågan om franchising. Men det är ingen som har sagt att det kommer att bli så att regeringen kommer att lägga fram ett förslag som utgår från Unidroits förslag som kom i slutet av förra året.

Sett i ljuset av att franchising är en företagsform som har ökat enormt under 90-talet och att de länder som jag tidigare räknade upp har en lag-

Prot. 2002/03:52
5 februari

*Franchising
och avtalsvillkor
mellan näringsidkare*

stiftning är det märkligt att man fortfarande vill vänta och se. Det vore på sin plats att utskottet tog ställning och uttalade att regeringen borde lägga fram ett förslag. Sedan får regeringen göra det utifrån den ordningen. Men det här har, som sagt, dragits i långbänk.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation nr 1, och jag står bakom även reservation nr 2.

Inte heller vid en konkurs finns det ett jämbördigt förhållande mellan givare och tagare. Det är just detta ojämbördiga förhållande som är det allvarliga när det gäller franchising. Om franchisetagaren inte har fått något meddelande om konkurs vare sig av givaren eller konkursförvaltarens finns det alltså inga som helst regleringar på området. Det är häpnadsväckande och även fullständigt oacceptabelt att det ligger till på det här sättet.

Sist när utskottet behandlade frågan tog man också upp den studieresa till Australien som delar av utskottet gjorde – jag var dessvärre inte med utan jag var med på en resa till andra sidan jordklotet. I Australien studerade man Australiens lagstiftning på området, och enligt den har franchisetagaren alltid rätt att ta del av hyreskontrakt oavsett om franchisetagaren hyr lokalen direkt av franchisegivaren eller använder lokaler som hyrs av honom.

Över huvud taget har franchisetagare i Australien ett starkt rättsligt skydd. De har bland annat rätt till omfattande information innan han eller hon startar sitt företag.

Fru talman! Hur man än vänder på det hela föreligger det ett ojäm-bördigt förhållande mellan franchisetagare och franchisegivare. Det finns inte heller några sanktioner för företagare som bryter mot uppsatta regler.

Med detta hoppas jag att Socialdemokraterna tydligare kommer att redogöra för vad de tycker i den här frågan och inte bara hänvisa till vad man hoppas och tror att regeringen ska göra. Det finns ju flera olika områden där vi har förutsatt att regeringen ska göra en sak men där den har gjort en annan sak.

Anf. 23 JOHAN LÖFSTRAND (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i lagutskottets betänkande nr 4 om franchising och avtalsvillkor mellan näringsidkare.

Jag ska försöka att svara på Tassos frågor och förklara lite grann vad vi menar.

Först ska man vara medveten om att denna fråga har diskuterats åtskilliga gånger, bland annat hösten 1992, då man utgick från ett ganska utarbetat förslag, och förra hösten då man behandlade många remissvar. Men det spretade ganska mycket. Det fanns många olika ställningstaganden, både kritiska och positiva.

Det finns även franchisetagare som har väldigt bra avtal, så man ska ju inte måla upp något skräckscenario. Men jag håller med om att det har fungerat dåligt i vissa fall. Det gäller till exempel detta med skiljedom som kan kosta rätt så mycket pengar.

Självfallet finns det många problem. Men de etiska regler som finns i dag fungerar bra på de flesta håll. De problem som finns måste man naturligtvis se över.

Vi socialdemokrater är inte främmande för en lagstiftning, men man måste ta det lite varligt. Jag är inte säker på att det ska införas en lagstiftning bara om franchising utan det handlar kanske om en bredare lagstiftning. Men det är svårt att säga i dagens läge. Det finns väldigt många olika direktiv och det är svårt att specificera vad som ska finnas i denna lagstiftning.

I den första motionen som behandlas specificerar man mycket noggrant vad som ska ingå i en ny lagstiftning. Det tycker vi är problematiskt.

Orsaken till att man sköt upp beslutet tidigare var att man väntade på Unidroits fördrag för att se vilken modell som tillämpades där.

Utifrån detta är utskottets ställningstagande att man ska överlåta till regeringen att se över möjligheterna att utreda om det behövs en lagstiftning på det här området.

Man måste vara medveten om att det rör sig om ett avtal mellan två näringsidkare som ingåtts helt frivilligt. Självfallet måste den svagare parten skyddas. Det är vi helt på det klara med. Det kan uppstå problem. Framför allt är det viktigt att man ser över avtalsrätten så att det inte blir andra konsekvenser i slutändan.

I och med detta har utskottet ansett att det inte krävs några ytterligare åtgärder med anledning av motion L281. Man kommer att se över det hela på Regeringskansliet.

Utskottet har uttalat detsamma när det gäller motionen om avtalsvillkor för näringsidkare. Denna motion har flera gånger varit uppe till behandling. Även i den frågan har det skett en omfattande remissbehandling. Utskottet anser att i samband med att man ser över möjligheterna att införa en lagstiftning om franchising bör man knyta ihop dessa frågor för att skapa en lite bredare lagstiftning som ska skydda olika typer av näringsidkare.

Anf. 24 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tycker att Johan Löfstrands inlägg är väldigt intressant. Det är ju inte det som han säger som utskottet har föreslagit i betänkandet, utan det är ju det som både Vänsterpartiet och Kristdemokraterna vill ska ske.

Att regeringen tidigare har angripit frågan och att den har remissbehandlats är inget försvar för att vi i lagutskottet eller riksdagen inte ska göra någonting. Om det kommer fram olika uppfattningar i en fråga under en remissbehandling är det om möjligt ännu viktigare att vi i riksdagen är tydliga med vad som behöver göras och att något behöver göras.

Därför undrar jag fortfarande: Varför vill inte Socialdemokraterna att riksdagen ska ge regeringen till känna att en utredning ska tillsättas så att det blir tydligt vad beslutsfattarna i den här församlingen vill?

Anf. 25 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! I och med fördraget i Unidroit finns olika förslag. Å andra sidan finns kanske inte tillräckligt goda skäl för att införa lagstiftning. Man ska se över om det påverkar avtalsrätt och liknande. Jag menar att man ska låta regeringen se över huruvida det behövs. Sedan får man komma fram till om det behövs en lagstiftning eller inte.

Anf. 26 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Fru talman! Varför blir inte det som sägs från talarstolen här i riksdagen om allt man tror att regeringen skulle behöva göra tydligt i betänkandet? Varför skriver ni inte det som vi har anfört, att vi vill ge regeringen till känna att det behövs en utredning om vilka åtgärder som behöver vidtas för att det ska bli jämbördiga förhållanden och bättre möjligheter för olika näringsidkare? Det skriver ni inte. Det är vad vi som har reserverat oss kräver.

Fru talman! Jag förstår inte varför riksdagen och Socialdemokraterna inte vågar eller har lust att vara tydliga, om ni tycker att det behövs. Det är många grupper i samhället som tycker att det behövs en tydlighet från lagstiftarna i de här frågorna, för att komma till rätta med en rad problem i företagsamheten och för att det ska vara möjligt med ett skiljemannaförfarande, när det behövs, där alla kan delta på jämbördiga villkor.

Anf. 27 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Jag är inte säker på att det behövs en lagstiftning. Det är vad vi säger. Vi säger att vi inte är säkra på att lagstiftningen behövs och att vi överlåter till regeringen att se om det finns en möjlighet och att utreda det. Det finns i dagsläget många franchisetagare som är ganska nöjda med sina avtal. De har oerhört bra avtal. De kanske i många fall skulle förlora mer på att det infördes lagstiftning om franchising. De kan vara rädda för att avtalslagen blir inskränkt på ett eller annat sätt. Det är ett problem. Därför ska man ta det lugnt och försiktigt i den här frågan.

Anf. 28 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Johan Löfstrand säger att man ska ta det varligt, lugnt och försiktigt. Sedan säger han att han inte är säker på att det behövs någon lagstiftning på området. Han säger också att franchisetagarna kanske riskerar att förlora mer på det.

Johan Löfstrand säger att remissvaren på de motioner som utskottet behandlade förra året spretade åt många olika håll. Jag vet inte riktigt vad han pratar om. Möjligen är det han som spretar åt olika håll. Det ställningstagande som Johan Löfstrand gör är att ta parti för de remissvar som kom in från Föreningen Svenskt Näringsliv och Svenska Handelskammarförbundet. Han ställer sig samtidigt helt emot det krav på lagstiftning som lämnades in av LO, Företagarnas Riksorganisation, Franchisetagarnas Riksorganisation, Handelsanställdas förbund och så vidare.

Jag förstår inte på vilket sätt Johan Löfstrand menar att det spretar åt olika håll. Har ni från socialdemokratiskt håll tagit ställning till att det helt enkelt inte behövs någon lagstiftning? Är det det som gör att ni inte är tydliga?

Ni är inte tydliga. Jag håller med Yvonne Andersson. I den text i betänkandet som ni har ställt er bakom står: "Enligt vad utskottet erfar avser man nu inom Regeringskansliet att utreda i vilken utsträckning en lag av det slag som tagits fram inom Unidroit bör införas i Sverige och hur den i så fall närmare bör vara utformad." Jag har inte hört något datum. Är det så att arbetet pågår? När kommer regeringen i så fall att göra det?

Anf. 29 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Fru talman! Vi säger inte att vi inte vill införa en lagstiftning. Det finns näringsidkare som har råkat illa ut. Därför är det viktigt att skydda dem. Däremot tror jag att det är viktigt att se det ur flera olika perspektiv. Jag tror att det skulle vara fel att införa en lagstiftning som inriktar sig bara på franchising. Det skulle innebära att de utpekade franchisegivarna, som oftast skapar problemen, skulle hitta andra former för att bedriva sin verksamhet. Därför tror jag att en riktad lag mot franchising inte skulle lösa problemet. Det finns kanske andra lagar eller formuleringar som vore bättre.

De som skapar stora problem, de som är i överordnad ställning och utnyttjar det gentemot franchisetagarna, kommer att hitta andra sätt och andra system. De kommer att sluta andra avtal för att kunna fortsätta utnyttja sin position. Därför tror vi att en lagstiftning rörande just franchising kanske inte är den rätta vägen. Man kanske ska ha en bredare lagstiftning.

Anf. 30 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Jättebra, Johan Löfstrand! Otroligt bra! Men varför ger ni inte det uppdraget till regeringen? Det som Johan Löfstrand tar upp här är bra, att det kan finnas andra problem och så vidare. Men vi får inte glömma bort anledningen till att det behövs regleringar på detta område som gäller småföretagare i en utsatt situation. Anledningen är att det är ett speciellt läge att vara franchisetagare och franchisegivare. Den regleringen finns inte i övrig lagstiftning i Sverige i dag.

Jag har tjtat på våra utskottsmöten om att vi ska vara noga och tydliga med vilka formuleringar vi ställer oss bakom och hur vi skriver våra betänkanden. Det här är ett typiskt exempel på hur det kan bli lite, för att inte säga mycket, otydligt. I utskottets ställningstagande till motionen om franchising säger man att regeringen får ta fram en lagstiftning, om regeringen eventuellt kommer fram till att det skulle behövas. Sedan avslår man motionen. På nästa sida, där det andra spørsmålet behandlas, hänvisar man till att utskottet förutsätter att de synpunkter som redovisas i motionen uppmärksammas i samband med att regeringen överväger frågan om lagstiftning rörande franchising.

Man har alltså redan tagit för givet att regeringen kommer att överväga frågan. Kan Johan Löfstrand garantera att regeringen kommer att överväga frågan om lagstiftning rörande franchising? När kommer det i så fall att ske?

Anf. 31 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik:

Herr talman! Jag kan nog garantera att man kommer att överväga huruvida man ska göra en utredning. Jag tror att det övervägandet kommer att ske snart; man gör det just nu.

Anledningen till att skrivningen har kommit till är att det finns en del problem som man måste studera innan man kommer fram till om man ska utreda frågan och hur bred lagstiftningen ska bli. Det är det som jag tog upp tidigare. Bland annat är det viktigt att man på många håll inte inskränker avtalsfriheten för att företag inte ska hamna i dålig dager eller få det ännu svårare att utföra sin affärsmässiga verksamhet.

Jag tog också upp förut att det här handlar om två näringsidkare som har gått in i ett avtal helt frivilligt. Den ena parten är inte underordnad från början. Det är viktigt att se att det är två jämbördiga parter från början som har ingått ett avtal frivilligt. Självklart ska man skydda parterna så länge det skapar fördelar och tillväxt i samhället. Men det kan också finnas tillfällen då det skapar låsningseffekter och ineffektivitet. Därför kan lagstiftningen ibland bli ett problem. Därför är det viktigt att överväga huruvida man ska utreda frågan om lagstiftning.

Anf. 32 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Det här betänkandet har fått en lite annorlunda allians. Jag instämmer i mycket av vad Johan Löfstrand har sagt. Det ligger mycket i det han säger om avtalsfriheten. Avtalsfriheten är ju en av grunderna för marknadsekonomi.

Rätten att utan inblandning av andra träffa avtal mellan fristående parter är av yttersta vikt för ett välfungerande näringsliv. Lika viktigt för ett fungerande näringsliv är att parter som träffar ett avtal kan lita på att den andra parten håller avtalet. Lagstiftaren bör därför iaktta stor försiktighet när man reglerar ett område eller när man gör det möjligt att i efterhand helt eller delvis underkänna ett avtal.

Precis som Johan Löfstrand säger är franchisetagaren och franchisegivaren jämbördiga parter när de ingår avtalet. De gör det frivilligt. De har möjlighet att förhandla om avtalet. Därför ska vi som lagstiftare vara väldigt försiktiga när vi går in och gör någonting åt det.

Jag har en viss förståelse för oron vad gäller franchising och bristen på balans som kan uppstå i efterhand. Men den bristen på balans kan ju också uppkomma i många andra sammanhang. Den lille företagaren är beroende av en stor kund för sina intäkter i företaget, och till skillnad från leverantören till det stora bolaget har franchisegivaren ett intresse av att det går bra för franchisetagaren eftersom han får betalt av franchisegivaren. Franchisegivarens inkomster kommer ju från franchisetagaren, och han är därmed beroende av att det fungerar bra.

Jag vill påstå att vi i Sverige har en brist i vår rättsliga tradition. När vi sluter avtal gör vi det ofta mycket hastigt, och vi förhandlar sällan om innehållet i avtalet. Vi lägger till och drar ifrån lite hur som helst när vi förhandlar och tror att det vi har sagt under förhandlingen också är det som vi har avtalat om. Ofta tror vi att vi kan lösa saker i efterhand. Det är när vi träffar avtalet som vi måste tänka igenom vad som kan hända när vi är oense. Om man inte kan göra det själv bör man låta en expert granska avtalet.

Som vi har hört här har det inom franchiseområdet pågått ett internationellt arbete med en modellag. Den kom i september. Vi vet att det också har förekommit en självsanering i branschen. Där finns nu uppföranderegler och en etisk nämnd. Vid förra riksmötet behandlades liknande motioner och det gjordes, som vi har hört, en rejäl remissrunda. Man kom då fram till att det inte fanns tillräckliga skäl för en lagreglering.

Vi moderater är villiga att avvakta det arbete som pågår i Justitiedepartementet, där man bereder frågan om en eventuell lagstiftning. Jag tycker att Johan Löfstrand har en poäng när han ställer frågan om lagstiftningen bara ska gälla franchising eller även andra områden. Det är

viktigt att det från branschen finns ett starkt tryck på en lagreglering innan vi lagstiftar om det. I annat fall bör vi avvakta.

Herr talman! Vad gäller frågan om avtalsvillkor mellan näringsidkare inriktar sig motionären främst på det faktum att det i kommersiella avtal ofta finns en skiljeklausul för tvistlösning. För en småföretagare kan förvisso ett skiljeförfarande vara en kostsam process, och inte alltför sällan tvingas en småföretagare att avstå från att få sin sak prövad. Ett av skälen till att skiljeklausuler skrivs in i kommersiella avtal är att tvistlösningen vid de allmänna domstolarna ofta tar lång tid och sker i offentlighet.

Jag tror att med en bättre fungerande och snabbare tvistlösning vid de allmänna domstolarna skulle efterfrågan på skiljeklausuler minska. Det pågår också inom de olika skiljeinstituten en utveckling där man försöker få fram enklare modeller för tvistlösning, och få förfarandet att bli snabbare och billigare. Jag tror att vi ska låta näringslivet självt ta hand om den frågan.

Slutligen, herr talman, gäller det frågan om domstolarnas ovilja att jämka avtal med tillämpning av 36 § avtalslagen. Jag tror att det beror på att domstolarna vill hävda den för juridiken så viktiga principen att avtal ska hållas. Det är endast i ytterst speciella fall som jämkning ska ske. Det tror jag är en bra princip också till skydd för den svagare parten.

Anf. 33 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Bertil Kjellberg säger att han tycker att näringslivet självt ska ta hand om de problem som kan uppstå i samband med en meningsskiljaktighet mellan näringsidkare. I dag är det de facto ett problem i näringslivet när ett mindre företag kommer i konflikt med ett större företag eller en koncern.

Jag kan inte riktigt förstå att inte Moderata samlingspartiet, som i ur och skur har hävdad vikten av företagsamhet, bra företagsklimat och trygga villkor för företagarna, kan ställa upp på att regeringen gör en utredning som visar vilka möjligheter det bör finnas för de små näringsidkarna att få ett skiljedomsförfarande eller kunna få hjälp så att de på jämbördiga villkor kan mötas i en sådan process.

Jag tycker att detta är märkligt och motstridigt jämfört med de uppfattningar som Moderata samlingspartiet tidigare haft när det gäller företagande.

Anf. 34 BERTIL KJELLBERG (m) replik:

Herr talman! Det finns alltid en fara när vi som lagstiftare tror att vi kan reglera och styra och ställa. Näringslivet är mångfacetterat, och jag tror att det är viktigt att vi låter olika modeller för tvistlösning växa upp i samhället. Det finns nämligen inte endast en modell som är bra, utan det finns många modeller som kan fungera. Vi har de allmänna domstolarna, där man också har tvistlösning mellan företagare, och vi har skiljeinstitutet som är under utveckling. Det finns något som heter Göteborgsmodellen, där man har en annan, mycket enklare och snabbare, lösning. Det tror jag är mycket bättre än att vi som lagstiftare ska reglera hur det här ska fungera.

Prot. 2002/03:52
5 februari

*Franchising
och avtalsvillkor
mellan näringsidkare*

Anf. 35 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag håller med om att det finns reglerat i dag, men de regler som finns har i första hand visat sig vara ett stöd och en hjälp för medelstora och framför allt stora företag. När dessa regler nu under en längre tid har gällt i praktiken visar det sig att småföretagarna drar det kortaste strået.

Vi vill att småföretagarna ska få modeller som passar dem. Kanske kan man anpassa denna stora modell till småföretagare, eller också kan man hitta en helt ny modell. Det står vi öppna för.

Vad vill Kristdemokraterna? Jo, vi vill hitta modeller som stöder och hjälper också småföretagarna när problem uppstår. Det var det vi ville att regeringen skulle se över och utreda. Jag förstår inte hur man kan slå bort det med att säga att just den delen får näringslivet klara självt. Staten har ju reglerat så mycket för större företag. Varför ska vi inte i så fall ge samma stöd, och kanske ett ännu bättre stöd, åt små företagare?

Anf. 36 BERTIL KJELLBERG (m) replik:

Herr talman! Jag tror ju inte att staten har reglerat för stora företag, utan staten har infört generella regler för konfliktlösning i samhället. Brister i de allmänna domstolarna har gjort att näringslivet hittat kompletterande lösningar.

Jag har i mitt civila yrke ofta avrått småföretagare att ingå avtal med skiljeklausuler. Det händer ju. Man har också där en möjlighet att reglera. Men att vi som lagstiftare ska gå in och förbjuda – det är vad det måste bli fråga om – eller på annat sätt reglera hur folk träffar avtal menar jag är felaktigt.

Anf. 37 MARTIN ANDREASSON (fp):

Herr talman! Jag ska till att börja med yrka bifall till utskottets förslag i lagutskottets betänkande 4. Jag ska nu uppehålla mig kring frågan om franchising med anledning av det särskilda yttrande som bland annat Folkpartiet liberalerna står bakom.

Franchising är en mycket positiv företeelse och en viktig del av företagsamheten och näringslivet i Sverige. De senaste siffrorna som finns om utbredningen av franchiseförhållanden är från 1997, så siffrorna är inte helt färska. Men jag vill ändå fästa kammarens uppmärksamhet på dem.

Franchiseföretag omsätter i dag enligt den senast tillgängliga statistiken nästan 100 miljarder kronor årligen. Det är en bransch där 80 000 personer och mer därtill är sysselsatta. Den har färre konkurser än i övriga delen av näringslivet, och franchiseföretagen har en högre överlevnadsfrekvens än andra nystartade företag. Inte minst intressant är att det också är betydligt fler kvinnliga företagare inom franchiseförhållanden än inom det övriga näringslivet, vilket jag tycker är viktigt att uppmärksamma.

Ändå är detta en mycket speciell form av rättslig relation mellan två näringsidkare. Det är en relation där den ene binder upp sig i ett mycket specifikt rättsligt förhållande till en annan part som vanligen är främsta eller rentav enda leverantören för den verksamhet man kommer att ägna sig åt. I de allra flesta fall fungerar detta mycket bra. Men det finns un-

dantag där vi inom Folkpartiet menar att franchisetagaren har hamnat i en alltför underlägsen ställning i förhållande till franchisegivaren.

Vi menar därför att det behövs någon form av minimiskydd i lagen mot avtalsvillkor som är alltför ensidigt utformade till nackdel för franchisetagaren i denna rättsliga relation. De praktiska konsekvenserna av en sådan lag skulle för de allra flesta bli obefintliga. De flesta franchise-tagare och franchisegivare arbetar under avtalsförhållanden som fungerar mycket bra och där de avtalsvillkor som denna lagstiftning tar syfte på inte föreligger. Men i en situation där en franchisetagare är i ett alldeles för stort rättsligt underläge i förhållande till franchisegivaren skulle en lag kunna ge ett visst minimiskydd att luta sig emot.

Vad som har hänt sedan kammaren senast diskuterade denna fråga är att Unidroit har tagit fram en modellag som enskilda länder kan använda för att ha som underlag för nationell lagstiftning. Vi menar att regeringen nu bör noga studera Unidroits förslag och se om man kan använda det som grund för att konstruera en svensk lagstiftning för den här typen av avtalsförhållanden.

Vi kommer därför att följa denna fråga noga men tycker att regeringen bör få tid att arbeta med saken. Vi ser fram emot en beredning där man kan få någon form av lagstiftning på detta område på näringsfrihetens och avtalsfrihetens grund.

Anf. 38 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman och övriga! Jag vill först säga att vi från Centerpartiets sida inte har någon avvikande åsikt, utan vi instämmer i utskottets ställningstagande. Det är bra att regeringen uppmärksammar frågan och att man tittar på och utreder vilka villkor som franchisetagaren lever under och konsekvenserna. Detta säger jag enbart utifrån ett småföretagarperspektiv. Det är viktigt just för småföretagarna att underlätta och göra det tydligare samt att se över hur ett minimiskydd ska utformas.

Vi vet också att i takt med att vi har allt fler internationella kontakter kan franchisingsamverkan komma att öka. Nu kanske någon tycker att det är upp till var och en att själv bedöma och avgöra vilken överenskommelse man ska träffa. Visst är det så. Men jag tycker fortfarande att det är viktigt att man har någon form av minimiskydd för småföretagaren med tanke på hans möjligheter att själva sätta sig in i mycket omfattande regelverk.

Det är också positivt att se att det i uppdraget ingår att bedöma om ytterligare åtgärder behövs. Den diskussion som nu varit visar på att vi tolkar texterna och skrivningarna i betänkandet lite olika. Här säger man att det inte skulle komma någon utredning till stånd. Det står både och i betänkandet, och det får man väga.

På s. 6 står det att utskottet har erfarit att man inom Regeringskansliet ska utreda i vilken utsträckning man behöver lagen. Sedan står det dessutom att man i uppdraget ska bedöma behov av ytterligare åtgärder. Det har kommit så långt på väg att det finns ett uppdrag. Då är det klokt att man först utreder så att man vet vad det är man ska lägga fram förslag om.

Därför har vi inte någon reservation, utan vi har ett särskilt yttrande. Där står det att vi ska avvakta resultatet av det aviserade arbetet. Jag har

Prot. 2002/03:52
5 februari

*Franchising
och avtalsvillkor
mellan näringsidkare*

inte mer att orda om det än att vi ska se till att utredningen kommer till
stånd.

Anf. 39 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! För oss miljöpartister handlar småföretagande i grunden om ideologi. Det handlar om den lilla människans möjlighet att utveckla en idé, kämpa för en sak man tror på eller verkställa något som man vill ha gjort i sitt liv. Utifrån detta ideologiska perspektiv kan man alltid på ett rent ideologiskt plan ha en kritik mot franchiseverksamhet. Men det är inte svårt att se att det är just franchiseföretagsamhet som ger många människor möjligheten att starta och driva företag. Därför bör man också se till att dessa människor får vissa lagliga rättigheter i sin avtalsverksamhet.

Miljöpartiets ståndpunkt är mot bakgrund av det att Sverige bör ansluta sig till de länder inom EU, som Spanien och Frankrike, som har en lagstiftning om franchiseverksamheten. Vi anser att en lagstiftning ska vara till franchisetagarens förmån. Den bör innehålla förhandlingsrätt för franchisetagaren och informationsskyldighet för franchisegivaren. Den bör också innehålla klara och tydliga regler om hur man går till väga vid uppsägning av avtal.

Inom Unidroit har vi, som vi också hört i debatten, tagit fram en modellagstiftning. Sverige bör noga titta närmare på den modellagstiftningen. Vi skulle kunna ha nöjt oss med ett konstaterande, som görs av flera borgerliga partier i ett särskilt yttrande. Men eftersom frågan har varit beredd tidigare flera gånger och härstammar mycket från en utredning som kom så tidigt som 1987 känner vi att riksdagen nu bör ta ett avgörande steg och ge ett tillkännagivande till regeringen om behovet av en lag och också ge några infallsvinklar om vad en sådan lag bör innehålla.

Därför yrkar jag å Miljöpartiets vägnar bifall till reservation 1 till betänkandet.

Herr talman! Vad gäller reservation 2 finns det också i den delar som bygger på samma grund som jag tidigare redovisat. Det handlar om att ge småföretagare som sitter i en underlägsen position vissa rättigheter specifikt när det gäller skiljeklausuler. Skiljeklausuler har ofta blivit en kostsam juridisk process för många företag. För ett större företag är en sådan process inte så pass farlig att den undergräver möjligheterna till framtida näringsverksamhet. Men som ni vet är situationen en annan för småföretag. Därför yrkar vi bifall också till reservation 2.

En lagstiftares skyldighet är oftast att hjälpa den som är en underlägsen part, också när det gäller avtalsskrivningar och tecknande av avtal. Därför yrkar vi bifall till båda reservationerna.

Anf. 40 RAIMO PÄRSSINEN (s):

Herr talman! Det senaste inlägget från Gustav Fridolin är intressant. Om Miljöpartiet står på den svaga partens sida så kan man ju fråga sig varför inte Gustav Fridolin lever upp till det som han har sagt i en tidsningsartikel om att arbetsrätten borde se lika ut i små företag och i stora företag.

Debatten i dag pendlar alltifrån ett krav på minimilagstiftning eller ett krav på att man kan gå in och ge större möjligheter till jämkning i avtalslagen till att försvara småföretagarna och deras villkor.

Tasso Stafilidis från Vänsterpartiet har stått upp här och dragit sin lans för detta. Men en sak har han inte nämnt, och det är något som ingår i vårt sätt att se på saken och i vårt samarbete med Regeringskansliet: Var hamnar de anställda i franchiseavtalen? Därför menar vi att frågan ska ses principiellt och lite större. Det är ungefär samma åsikt som LO har avgett i sitt remissyttrande. Det finns ju företag som har fört in denna form i sin koncern just därför att det påverkar den andra lagstiftningen som finns kring de anställda. Det påverkar arbetsrätten. Det påverkar lagstiftning kring arbetsmiljön. De här frågorna bör ses i ett sammanhang.

Lagutskottet har haft en hearing med franchiseföreningar och olika företag som finns på det här området och som har de här samverkansformerna. Där uttalade man sig specifikt så här: Ja, ja – om ni hittar en lagstiftning där ni försöker begränsa formerna, det vill säga avtalsfriheten, för just franchising så finns det andra samverkansformer som vi kan gå in på!

Därför anser vi från socialdemokratiskt håll att frågan är komplex. Man måste bygga in fler aspekter i det hela så att det inte bara handlar om jämkning i avtalslagen och inte bara om ett förhållande mellan två näringsidkare. Det är därför som vi säger i betänkandet att regeringen ska fortsätta att överväga på vilket sätt detta ska ske. Jag är precis som mina kamrater i lagutskottet övertygad om att det hela kommer att landa i en utredning så småningom. Men då ska utredningsuppdraget vara väl definierat, och man ska ta ett större helhetsgrepp.

Anf. 41 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Jag tycker att Raimo Pärssinen har dåligt förtroende för sin regering. Å ena sidan säger han att det behövs en lagstiftning, och att det behövs någon form av lagstiftning som skyddar de parter som kan bli underlägsna. Å andra sidan säger han att frågan är så komplex så att den behöver utredas mer, och att vi därför inte ska ge ett utredningsdirektiv till regeringen som ska komma fram till att en lagstiftning ska bli så bra som möjligt. Jag tror inte att det är något positivt att ge vika för presumtiva lagbrytare eller företagare som vill undvika de lagar som riksdagen stiftar. Inom olika företagsverksamheter behövs det lagstiftning – och i det här fallet en lagstiftning som skyddar den svagare parten.

Slutligen vill jag angående min inställning till arbetsrätten säga att jag flera gånger i den här kammaren har beklagat mitt partis inställning. Jag fortsätter att göra det, och jag arbetar aktivt i mitt parti för att ändra inställningen. Jag skulle önska att Raimo snarare stödde mig än var stöddig mot mig.

Anf. 42 RAIMO PÄRSSINEN (s) replik:

Herr talman! Tack för det sista uttalandet, Gustav Fridolin! Jag är helt beredd att tillsammans med mina kamrater i partiet stödja dig. I frågan om hur arbetsrätten ska se ut i företag med tio anställda eller mindre så hänger det ju på en röst! Du är varmt välkommen, och vi ger dig vårt varma stöd när det hela kommer till avgörande i kammaren.

Vi är inte på något vis för att det ska tillåtas att man behandlar en svagare part fel. Tvärtom säger jag att vår principiella syn är att det finns fler saker som ska vävas in i detta. Det handlar inte enbart om franchi-

sing, och det handlar inte enbart om avtalslagen utan det handlar om andra saker som franchising och avtalslag påverkar. Det måste ses i en helhet. Det är därför jag och andra delar LO:s principiella syn på detta.

Anf. 43 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! När det gäller arbetsrätten så hoppas jag att Socialdemokraterna också stöder mig när jag säger att jag ska arbeta för detta internt i partiet. Arbetsrätten ska inte hänga på hattiga förhållanden i kammaren, utan på en stabil majoritet. Jag tror att det är det bästa sättet att nå framåt. Jag tror också att det bästa sättet att nå framåt är att Socialdemokraterna ställer sig bakom flera krav på förstärkning av arbetsrätten, som mitt parti står för. Det gäller till exempel att föräldraledighet inte ska få användas som uppsägningstid under några förhållanden.

Vad gäller den fråga som vi debatterar här i kammaren i dag så är jag glad för klargörandet om att man inte ska behandla en svagare part fel. Men jag förstår återigen inte varför ni inte ställer er bakom att det blir en utredning till regeringen och ser till att man får den lagstiftningen. Det finns ju, precis som Johan Löfstrand sade i sitt inlägg, flera som har råkat illa ut. Då kan man inte vänta och ta det varsamt, lugnt och försiktigt utan då måste man gå fram ganska fort.

Anf. 44 RAIMO PÄRSSINEN (s) replik:

Herr talman! Återigen hälsar vi Gustav Fridolin varmt välkommen till arbetet med att förstärka arbetsrätten. Den har många hål. Jag ser fram emot en konstruktiv diskussion, och detta kan komma till sin lösning här i kammaren. Skulle vi vinna de här frågorna med en röst, Gustav Fridolin, så håller det mandatperioden ut. Sedan kan vi också gå till val på de frågorna!

Det är i stort sett så som Martin Andreasson sade om franchising – det fungerar i regel bra. Senast i onsdags träffade jag företagare från Gävleborg och ställde specifika frågor om franchising. De sade att det inte hade kommit till deras kännedom att det har fungerat dåligt. Sedan finns det ju, precis som Gustav Fridolin säger, fall där det fungerar riktigt dåligt. Vi kommer så småningom att landa i en utredning, men då tar den ett större grepp än vad till exempel Tasso Stafilidis eller Yvonne Andersson har krävt från denna talarstol.

Anf. 45 TASSO STAFILIDIS (v):

Herr talman! Det är intressant att lyssna på Raimo Pärssinen. Om allt det som han har talat om här i kammaren i dag hade funnits med i utskottets betänkande – i alla fall ett uns av det – så hade jag kanske haft förståelse för Socialdemokraternas ställningstagande. Men allt det som Raimo Pärssinen lyfter fram här är ju nyheter. Det finns ingenting i betänkandet som talar om att man tänker ta ett bredare grepp, att man tänker lyfta in arbetsförhållanden och arbetstagarnas rättigheter och så vidare. Det finns inte ett ord om det! Är det därför Socialdemokraterna väljer att ytterligare vänta så kan jag förvisso ha förståelse för det.

Det finns en sak som jag tycker att Raimo Pärssinen ska klara ut här, för det lyckades inte Johan Löfstrand göra. Det gäller just det här utredningsuppdraget. Finns det ett utredningsuppdrag? Det är min fråga. Har någon gett någon ett uppdrag att utreda detta i Regeringskansliet i dag?

Anf. 46 RAIMO PÄRSSINEN (s) replik:

Herr talman! Låt mig först svara på frågan. Lagutskottet har inte gett något utredningsuppdrag. Det har vi inte skrivit in i texterna heller. Men däremot är svaret från Regeringskansliet att man ytterligare bereder den här frågan.

Tasso Stafilidis vill importera en lagstiftning som redan finns på andra håll. Han vill att man ska titta på detta och sätta in det här. Vad vi vill tillföra är den bredare synen på hur man ska kunna lösa de här frågorna. Varför ska man hasta? Varför inte titta mer principiellt på de här frågorna? Det finns olika samverkansformer som tränger sig på i samhället som gör att avsikten med den tidigare lagstiftningen, som finns till för att skydda en svagare part, mer och mer försämras eller förändras.

Jag är helt övertygad om att Tasso Stafilidis med glädje kommer att gå in i detta arbete tillsammans med oss övriga i lagutskottet.

Anf. 47 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Herr talman! Det råder ingen tvekan om att Raimo Pärssinen inte svarar på den fråga jag ställer. Jag vet ju att lagutskottet inte har gett något uppdrag. Det är det jag kritiserar. Men frågan är: Finns det någon i regeringen, i Justitiedepartementet, som har gett någon i uppdrag att se över detta, det vill säga det som står här i betänkandet?

Det är trots allt så att flera partier i utskottet har valt att lämna ett särskilt yttrande på grund av att de tar för givet att det finns ett uppdrag. Det står till och med på s. 6 i betänkandet: ”I uppdraget kommer även att ingå att bedöma behovet av ytterligare åtgärder för att stärka franchisetagarnas ställning.”

Men enligt min mening existerar inte ett sådant uppdrag.

Vänsterpartiet och Socialdemokraterna är väldigt överens i frågan om arbetsrätten. Vänsterpartiet vill ju till och med ha en ännu starkare arbetsrätt än den vi har nu med den försvagning som Socialdemokraterna har stått för under framför allt den förra mandatperioden.

Eftersom detta är så viktigt vill jag än en gång säga till Raimo Pärssinen att anledningen till att vi har reserverat oss är att vi tycker att texten i utskottets betänkande är otydlig. Den talar inte om att det ska göras en utredning. Vi vill inte importera någon lag. Arbetstagarnas rättigheter är självfallet oerhört viktiga, men det är ingenting som behandlas inom det här området. Det finns inte heller inom vårt beredningsområde. Där finns det ingen tvekan om Vänsterpartiets ställningstagande. Men vi vill att regeringen sätter i gång och jobbar med detta och kommer med ett förslag. Det är det enda vi har krävt. Därför valde vi att reservera oss eftersom utskottets text är så otydlig.

Anf. 48 RAIMO PÄRSSINEN (s) replik:

Herr talman! Jag vill säga till Tasso Stafilidis att vi är överens om väldigt mycket i arbetsrätten, men vi är inte överens om allt. Så är det. Vi är två olika partier.

Låt mig sedan gå över till det här uppdraget. Det arbetet påbörjas inom Regeringskansliet. Den förra frågan var om det fanns ett uppdrag som lagutskottet hade gett skriftligt i betänkandet till Regeringskansliet. Där har man svarat, och det skriver vi också i texten, att det arbetet på-

börjas nu. Det är klart att det finns ett uppdrag som är givet där. Men det är inte givet formellt från utskottet med ett tillkännagivande.

Vi får fortsätta att samverka i framtiden, Tasso Stafilidis, för att kunna ta det här helhetsgreppet. Det gläder mig att ni ställer upp på det så att det inte enbart handlar om antingen franchising eller avtalslagen och ingenting mer. Vi måste se mer principiellt på de här frågorna.

Anf. 49 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Det här blir alltmer förvirrat. Vi har betonat viktiga frågor för de små företagen och olika näringsidkare i den här debatten och i det här betänkandet. I argumentationen i betänkandet hänvisar utskottet i den frågan till det arbete som genomförs i Regeringskansliet i samband med franchising. När man går tillbaka till det som skrivs i betänkandet om franchising erfar utskottet att Regeringskansliet ska göra något. Det finns inget uppdrag från lagutskottet, utan man ska komma på att man ska göra något här.

Nu får vi helt plötsligt veta av Raimo Pärssinen att det inte finns något uppdrag givet härifrån och det finns inget tydligt uppdrag från Justitiedepartementet och ministern. Frågan är fullständigt naturlig: Vilka i Regeringskansliet säger att detta uppdrag pågår? Jag menar att därmed faller hela lagutskottets argumentation i det här betänkandet. Jag kan fortfarande inte begripa, herr talman, varför inte utskottet då kan ställa sig bakom att tala om att en utredning bör göras. Det finns alltså fem steg som leder till att det egentligen inte finns någon argumentation i betänkandet som med säkerhet är hållbar. Både Johan och Raimo står här och talar om vikten av att det här sker. Varför ger ni då inte utredningsuppdraget till regeringen?

Anf. 50 RAIMO PÄRSSINEN (s):

Herr talman! Jag har precis svarat på de frågor som Tasso Stafilidis ställde till mig. Jag vet inte hur Yvonne Andersson läser i betänkandet. Det står att vi erfar att man arbetar med den fråga som vi vill att man ska arbeta med. Man ser alltså över detta i ett större sammanhang. Det borde vara tillfyllest även för Yvonne Andersson. Det finns inga tveksamheter där.

Tasso Stafilidis frågade mig om det direkta uppdraget som jag tolkade som ett tillkännagivande från utskottet. Det vet vi att det inte står något om i betänkandet. Men däremot framgår det i texten att man jobbar med den här frågan i Regeringskansliet. För mig finns det inga otydligheter, Yvonne Andersson.

Anf. 51 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! På s. 8 i betänkandet står det: "Utskottet förutsätter att de synpunkter som redovisas i motionen uppmärksammas i samband med att regeringen överväger frågan om lagstiftning rörande franchising."

Vad säger då utskottet i frågan rörande franchising? I mitten på s. 6 står det: "Enligt vad utskottet erfarit avser man nu inom Regeringskansliet att utreda i vilken utsträckning en lag av det slag som tagits fram inom Unidroit bör införas i Sverige och hur den i så fall närmare bör vara utformad."

Det är vad som står. Där står inte att det finns direktiv. Där står inte att detta ska göras. Likväl argumenterar Socialdemokraternas talesmän här i kammaren för att det finns ett uppdrag givet och att man utgår ifrån att man tar upp de här frågorna i det uppdraget.

Nu har jag läst innantill i betänkandetexten. Var och en som vill kan ta reda på vad som står där. Då märks detta. Frågan kvarstår. Om vi nu är överens om att vi behöver utreda den här frågan, varför vågar ni då inte ge regeringen detta till känna?

Anf. 52 RAIMO PÄRSSINEN (s):

Herr talman! Vi är överens om att Regeringskansliet ska fortsätta att jobba i den här frågan och göra en översyn. Det är precis det vi är överens om, Yvonne Andersson. När man har samlat in olika synpunkter för att skaffa sig en ordentlig helhetsbild av det hela kan man komma tillbaka och säga att vi ska tillsätta en utredning, men vi är inte där riktigt än eftersom det fortsatta arbetet pågår i Regeringskansliet.

Det Yvonne Andersson säger nu är att vi ska säga till att det ska bli en utredning. Vi vet att det kommer en utredning så småningom, men nu samlar man in detta. Det framgår av texten i betänkandet att det här arbetet pågår. Det borde vara tillfyllest även för Yvonne Andersson.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

7 § Insolvensrättsliga frågor

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2002/03:LU6
Insolvensrättsliga frågor.

Anf. 53 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till reservationen under punkten 2 i betänkandet.

Anne-Marie Pålsson har i motion L241 angående skuldsaneringslagen föreslagit att den som bedriver näringsverksamhet i ökad utsträckning ska få möjligheter till skuldsanering. Det är i dag svårt för en rörelseidkare som bedriver näringsverksamhet av någon större omfattning att få skuldsanering. Enligt den svenska skuldsaneringslagen tas i huvudsak sociala hänsyn när beslut fattas om skuldsanering, men motionären vill att man ska väga in även ekonomiska effektivitetssynpunkter.

Den svenska skuldsaneringslagen är i ett internationellt perspektiv mycket restriktiv. Till exempel i USA har man en betydligt liberalare inställning till skuldsanering. Det är ju så att många som har drivit mindre aktiebolag har tvingats gå i personlig borgen för aktiebolagets skulder. Det innebär exempelvis att om bolaget går i konkurs måste en sådan person infria borgensåtagandet. Han har därefter små möjligheter att driva näringsverksamhet i framtiden. I praktiken har vederbörande näringsförbud eller är hänvisad till svartjobb.

Prot. 2002/03:52
5 februari

*Franchising
och avtalsvillkor
mellan näringsidkare*

*Insolvensrättsliga
frågor*

Den nuvarande skuldsaneringslagens synsätt bidrar inte till att ta till vara alla de goda entreprenörer som finns i samhället men som kanske har misslyckats. Det har här i kammaren i dag talats om vikten av att vi har småföretagare och om hur betydelsefullt det är att slå vakt om dem, men det är tydligen få som vill göra det när det har gått riktigt illa.

Vi moderater anser att vi inte har tillräckliga kunskaper för att helt biträda eller avvisa motionärens förslag. Med hänsyn till att regeringen så sent som i november 2002 tillsatt en särskild utredare som har i uppdrag att utreda skuldsaneringslagen anser vi det dock vara skäligt att denne får i uppgift att även pröva frågan om skuldsanering för näringsidkare.

Anf. 54 NICLAS LINDBERG (s):

Herr talman! Till att börja med yrkar jag bifall till förslagen i lagutskottets betänkande.

Av betänkandet framgår att utskottet välkomnar det arbete med en översyn av skuldsaneringslagen som nu har påbörjats i enlighet med utskottets tidigare uttryckta önskan och regeringens direktiv. Skuldsaneringslagens intention, att utgöra en hjälp för enskilda vid en övermäktig skuldsättning, är nu som tidigare viktig. Sedan lagen trädde i kraft 1994 har dock kritik riktats mot bland annat långa handläggningstider och oklar rollfördelning mellan kommunerna och kronofogdemyndigheterna.

Den utredare som regeringen nu tillsatt ska därför utifrån sin utvärdering bedöma om det nuvarande systemet för skuldsanering är ändamålsenligt utifrån lagens syften eller om systemet bör ändras i grunden.

Jag tycker att det är oerhört positivt att skuldsaneringslagen nu kan reformeras och förbättras, om så bedöms nödvändigt, och jag ser fram emot det arbete som nu har påbörjats.

Som vi har hört här i kammaren har Bertil Kjellberg och två andra moderater i en reservation delvis biträtt en motion där det föreslås att en person ska kunna befrias från den överskuldssättning som uppstått som följd av näringsverksamhet, utan att denne ska tvingas upphöra med denna näringsverksamhet. Jag tänker uppehålla mig en liten stund vid detta.

Socialdemokraternas och därmed regeringens mål för näringspolitiken är att främja en hållbar ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning genom fler och växande företag. Ambitionen är att det under perioden 2003–2006 ska startas minst 150 000 nya företag. Ökat företagande är av stor betydelse för den svenska tillväxten. Långsiktig tillväxt kräver utvecklingskraft, och utvecklingskraft skapas i företag som är framgångsrika på marknaden och som därmed får avsättning för sina varor och tjänster.

Av detta följer också naturligt att företag och företagande som inte har framgång på den öppna marknaden avvecklas. För att konkurser ska kunna ske i ordnade former finns särskild konkurslagstiftning samt en lag om företagsrekonstruktioner. Av samma skäl infördes också en begränsning i skuldsaneringslagen som innebär att skuldsanering i princip endast kan beviljas fysiska personer som inte är näringsidkare.

Saken är alltså ganska klar: Företag med osund ekonomi och överskuldssättning som en följd av att man inte har lyckats på marknaden kan ytterst försättas i konkurs och därmed faktiskt få en sanering av sina

skulder. För att fysiska personer skulle få samma möjlighet som företag vid en överskuldsättning infördes skuldsaneringslagen.

Självklart bör dessa två saker inte blandas ihop. Däremot kan ju lagarna användas stegvis. Om en fysisk person genom att dennes osunda företag försatts i konkurs hamnat i en privat överskuldsättning genom att vederbörande övertagit det avvecklade företagets skulder, kan naturligtvis han eller hon som privatperson ansöka om om skuldsanering av privatekonomin.

Moderaternas ställningstagande är märkligt. Smaka på formuleringen en gång till! Man ska alltså kunna befrias från den överskuldsättning som uppkommit som en följd av näringsverksamheten, utan att man tvingas upphöra med denna näringsverksamhet. Det betyder ju de facto att långivare och andra ska tvingas delta i en sanering av ett osunt företags ekonomi utan att den osunda näringsverksamheten avvecklas.

Vi socialdemokrater vill ha sunda företag som överlever i konkurrensen på den öppna marknaden. Därför har vi i utskottsbehandlingen inte kunnat ställa oss bakom den moderata motionen.

Herr talman! Jag yrkar än en gång bifall till förslagen i utskottets betänkande.

Anf. 55 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Det låter ju bra att Socialdemokraterna är så måna om företagen och näringslivet, men vad vi är ute efter är det förhållandet där en person har gått i konkurs och tvingats infria ett borgensåtagande eller fått stora skulder från en tidigare bedriven näringsverksamhet. Om vederbörande sedan vill starta på nytt ska han kunna få möjlighet till skuldsanering i den del som gäller de gamla skulderna.

Som i varje fall jag har förstått Anne-Marie Pålssons motion ska man inte genomföra någon form av företagsrekonstruktion i samband med detta. Vi vill att man i stället ska titta på möjligheterna för den som startar på nytt att få skuldsanering vad gäller tidigare skulder.

Anf. 56 NICLAS LINDBERG (s):

Herr talman! Vi har ju i den tidigare debatten om franchising fört en diskussion om att man måste vara väldigt tydlig när man skriver. I motionen står det faktiskt uttryckligen att motionären vill att en person ska kunna befrias från den överskuldsättning som uppstått som en följd av näringsverksamhet utan att denne tvingas upphöra med sin näringsverksamhet. Det är detta som Moderaterna i sin reservation delvis har yrkat bifall till.

Det som Bertil Kjellberg nu pratar om är någonting helt annat och har inte varit föremål för utskottets behandling.

Anf. 57 BERTIL KJELLBERG (m):

Herr talman! Vi har inte ställt oss bakom motionen utan vi har sagt att det är rimligt, eftersom det pågår en utredning om skuldsaneringslagen, att ge utredaren möjlighet att titta på den här frågan. Det är den lilla begäran som vi har.

Anf. 58 NICLAS LINDBERG (s):
Herr talman! Ja, men det sker fortfarande med utgångspunkt i motionen. Det är så det står i er reservation. Det är där det blir ottydligt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

8 § Särskild utlänningskontroll

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2002/03:JuU3
Särskild utlänningskontroll (skr. 2002/03:3).
Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 10 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 11.50 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då dagens votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

9 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 29 januari

MJU5 En ny djurskyddsmyndighet

Punkt 2 (Djurskyddsmyndigheten)

1. utskottet

2. res. 1 (m, c)

Votering:

240 för utskottet

67 för res. 1

1 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 43 fp, 27 kd, 25 v, 1 c, 15 mp

För res. 1: 48 m, 19 c

Avstod: 1 m

Frånvarande: 15 s, 6 m, 5 fp, 6 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 5 (Djurskyddstillsyn m.m.)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp)

3. res. 3 (kd)

Förberedande votering:

91 för res. 2

37 för res. 3

179 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

191 för utskottet

91 för res. 2

28 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 1 fp, 25 v, 20 c, 14 mp

För res. 2: 49 m, 42 fp

Avstod: 27 kd, 1 mp

Frånvarande: 13 s, 6 m, 5 fp, 6 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 8 (Djurskyddsregister)

1. utskottet

2. res. 6 (m, c)

Votering:

241 för utskottet

69 för res. 6

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 43 fp, 27 kd, 25 v, 15 mp

För res. 6: 49 m, 20 c

Frånvarande: 13 s, 6 m, 5 fp, 6 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 10 (Myndighetens organisation m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (fp, kd)

Votering:

181 för utskottet

82 för res. 8

47 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 1 m, 25 v, 20 c, 4 mp

För res. 8: 1 m, 43 fp, 27 kd, 11 mp

Avstod: 47 m

Frånvarande: 13 s, 6 m, 5 fp, 6 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

LU3 Sjöfylleri

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU4 Franchising och avtalsvillkor mellan näringsidkare

Punkt 1 (Franchising)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

269 för utskottet

40 för res. 1

1 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 49 m, 43 fp, 27 kd, 20 c

För res. 1: 25 v, 15 mp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 13 s, 6 m, 5 fp, 6 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Punkt 2 (Avtalsvillkor mellan näringsidkare)

1. utskottet

2. res. 2 (kd, v)

Votering:

242 för utskottet

66 för res. 2

1 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 131 s, 48 m, 43 fp, 20 c

För res. 2: 26 kd, 25 v, 15 mp

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 13 s, 7 m, 5 fp, 6 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

LU6 Insolvensrättsliga frågor

Punkt 2 (Skuldsanering för näringsidkare)

1. utskottet

2. res. (m)

Votering:

260 för utskottet

49 för res.

1 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 131 s, 43 fp, 27 kd, 24 v, 20 c, 15 mp
För res.: 48 m, 1 v
Avstod: 1 m
Frånvarande: 13 s, 6 m, 5 fp, 6 kd, 5 v, 2 c, 2 mp

Prot. 2002/03:52
5 februari

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU3 Särskild utlänningskontroll

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

2002/03:41 Ändringar i fiskelagen, m.m.

12 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställts

den 5 februari

2002/03:160 av *Gunnar Andrén* (fp) till statsrådet Mona Sahlin

Översyn av det kommunala folkomröstningsinstitutet

2002/03:161 av *Tobias Billström* (m) till vice statsminister Margareta Winberg

Lönediskriminering i Regeringskansliet

2002/03:162 av *Tobias Billström* (m) till vice statsminister Margareta Winberg

Regeringens jämställdhetspolitik

2002/03:163 av *Anders G Högmark* (m) till statsrådet Hans Karlsson

Den faktiska arbetslösheten

2002/03:164 av *Henrik Westman* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Arbetsmarknadspolitiken

2002/03:165 av *Henrik Westman* (m) till statsrådet Hans Karlsson

Stödet till arbetshandikappade

2002/03:166 av *Henrik Westman* (m) till statsrådet Hans Karlsson

Adekvat sysselsättningsmål

2002/03:167 av *Tobias Billström* (m) till statsminister Göran Persson
Arbetslösa invandrare

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 februari.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 5 februari

2002/03:468 av *Rolf Gunnarsson* (m) till försvarsminister Leni Björklund

Flygtransporter för våra utlandsstyrkor

2002/03:469 av *Lena Ek* (c) till socialminister Lars Engqvist

Väntetid för tandvård

2002/03:470 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Berit Andnor

Information om pensionsreformen

2002/03:471 av *Margareta Pålsson* (m) till kulturminister Marita Ulvskog

Kulturminnesvården

2002/03:472 av *Carl-Axel Roslund* (m) till statsrådet Morgan Johansson

Kommuner som bryter mot lagen

2002/03:473 av *Lars Ohly* (v) till utrikesminister Anna Lindh

Västsahariska flyktingar i Algeriet

2002/03:474 av *Rolf Gunnarsson* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Polisens situation i Dalarna

2002/03:475 av *Carina Adolfsson Elgestam* (s) till utbildningsminister Thomas Östros

Gratis skolskjuts vid gemensam vårdnad

2002/03:476 av *Carl-Axel Johansson* (m) till socialminister Lars Engqvist

Legitimation av socionomer

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 februari.

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 5 februari

2002/03:432 av *Kent Härstedt* (s) till finansminister Bosse Ringholm

Beskattning av sjukvårdsersättning vid brott

2002/03:444 av *Lena Ek* (c) till näringsminister Leif Pagrotsky

Skillnader vad gäller nätavgifter

2002/03:445 av *Mikael Oscarsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Legitimering av utländska läkare

2002/03:446 av *Håkan Juholt* (s) till finansminister Bosse Ringholm

Du-reformen inom skatteväsendet

2002/03:447 av *Inger Davidson* (kd) till statsrådet Morgan Johansson

Familjehem

2002/03:449 av *Elizabeth Nyström* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Tjalsäkring i Dalslands vägnät

2002/03:450 av *Gustav Fridolin* (mp) till justitieminister Thomas Bodström

Registrering vid demonstrationer

2002/03:451 av *Gustav Fridolin* (mp) till justitieminister Thomas Bodström

Maskeringsförbud

2002/03:453 av *Claes Västerteg* (c) till försvarsminister Leni Björklund

Sexuella trakasserier inom försvaret

2002/03:454 av *Torsten Lindström* (kd) till statsrådet Ulrica Messing

Järnvägen i Bergslagen

2002/03:457 av *Anne Marie Brodén* (m) till socialminister Lars Engqvist

Bojkott av stafettläkare

2002/03:458 av *Ulf Sjösten* (m) till socialminister Lars Engqvist

Omvänt besöksförbud

2002/03:459 av *Luciano Astudillo* (s) till statsrådet Hans Karlsson

Bättre mål för arbetsmarknadspolitiken

2002/03:460 av *Matilda Ernkrans* (s) till statsrådet Lena Hallengren

Finansiering av riksrekryterande påbyggnadsutbildningar

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 11 februari.

15 § Kammaren åtskildes kl. 16.13.

Förhandlingarna leddes

av andre vice talmannen från sammanträdets början till och med 6 §
anf. 30 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 11.50 och

av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Monica Gustafson

Prot. 2002/03:52
5 februari

Innehållsförteckning

1 § Aktuell debatt om polisens situation med anledning av Göteborgskommitténs rapport	1
Anf. 1 JOHAN PEHRSON (fp)	1
Anf. 2 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	1
Anf. 3 JOHAN PEHRSON (fp)	4
Anf. 4 BEATRICE ASK (m)	6
Anf. 5 RAGNWI MARCELIND (kd)	7
Anf. 6 ALICE ÅSTRÖM (v)	9
Anf. 7 VIVIANN GERDIN (c)	10
Anf. 8 LEIF BJÖRNLOD (mp)	12
Anf. 9 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	13
Anf. 10 JOHAN PEHRSON (fp)	14
Anf. 11 BEATRICE ASK (m)	15
Anf. 12 RAGNWI MARCELIND (kd)	16
Anf. 13 ALICE ÅSTRÖM (v)	16
Anf. 14 VIVIANN GERDIN (c)	17
Anf. 15 LEIF BJÖRNLOD (mp)	18
Anf. 16 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	18
Anf. 17 JOHAN PEHRSON (fp)	19
Anf. 18 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	20
2 § Justering av protokoll	20
3 § Avsägelse	21
4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....	21
5 § Sjöfylleri	21
Lagutskottets betänkande 2002/03:LU3	21
Anf. 19 ANNELI SÄRNBLAD STOORS (s)	21
Anf. 20 ANITA BRODÉN (fp)	22
(Beslut fattades under 10 §.)	23
6 § Franchising och avtalsvillkor mellan näringsidkare	23
Lagutskottets betänkande 2002/03:LU4	23
Anf. 21 YVONNE ANDERSSON (kd)	23
Anf. 22 TASSO STAFILIDIS (v)	24
Anf. 23 JOHAN LÖFSTRAND (s)	26
Anf. 24 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	27
Anf. 25 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik	27
Anf. 26 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	28
Anf. 27 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik	28
Anf. 28 TASSO STAFILIDIS (v) replik	28
Anf. 29 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik	29
Anf. 30 TASSO STAFILIDIS (v) replik	29
Anf. 31 JOHAN LÖFSTRAND (s) replik	29
Anf. 32 BERTIL KJELLBERG (m)	30
Anf. 33 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	31
Anf. 34 BERTIL KJELLBERG (m) replik	31
Anf. 35 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	32

Anf. 36	BERTIL KJELLBERG (m) replik.....	32
Anf. 37	MARTIN ANDREASSON (fp)	32
Anf. 38	VIVIANN GERDIN (c)	33
Anf. 39	GUSTAV FRIDOLIN (mp)	34
Anf. 40	RAIMO PÄRSSINEN (s).....	34
Anf. 41	GUSTAV FRIDOLIN (mp)	35
Anf. 42	RAIMO PÄRSSINEN (s) replik	35
Anf. 43	GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	36
Anf. 44	RAIMO PÄRSSINEN (s) replik	36
Anf. 45	TASSO STAFILIDIS (v)	36
Anf. 46	RAIMO PÄRSSINEN (s) replik	37
Anf. 47	TASSO STAFILIDIS (v) replik	37
Anf. 48	RAIMO PÄRSSINEN (s) replik	37
Anf. 49	YVONNE ANDERSSON (kd).....	38
Anf. 50	RAIMO PÄRSSINEN (s).....	38
Anf. 51	YVONNE ANDERSSON (kd).....	38
Anf. 52	RAIMO PÄRSSINEN (s).....	39
	(Beslut fattades under 10 §.).....	39
7 §	Insolvensrättsliga frågor	39
	Lagutskottets betänkande 2002/03:LU6	39
Anf. 53	BERTIL KJELLBERG (m).....	39
Anf. 54	NICLAS LINDBERG (s)	40
Anf. 55	BERTIL KJELLBERG (m).....	41
Anf. 56	NICLAS LINDBERG (s)	41
Anf. 57	BERTIL KJELLBERG (m).....	41
Anf. 58	NICLAS LINDBERG (s)	42
	(Beslut fattades under 10 §.).....	42
8 §	Särskild utlänningskontroll	42
	Justitieutskottets betänkande 2002/03:JuU3	42
	(Beslut fattades under 10 §.).....	42
	Ajournering.....	42
	Återupptagna förhandlingar	42
9 §	Beslut om ärende som slutdebatterats den 29 januari.....	42
	MJU5 En ny djurskyddsmyndighet	42
10 §	Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
	sammanträde.....	44
	LU3 Sjöfylleri.....	44
	LU4 Franchising och avtalsvillkor mellan näringsidkare	44
	LU6 Insolvensrättsliga frågor	44
	JuU3 Särskild utlänningskontroll	45
11 §	Bordläggning.....	45
12 §	Anmälan om interpellationer.....	45
13 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	46
14 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	46
15 §	Kammaren åtskildes kl. 16.13.....	47

